

Hållbarhetsredovisning 2023

Innehåll

HÅLLBARHETSÅRET I KORTHET	1
SÅ HÄR ARBETAR VI MED HÅLLBAR UTVECKLING	3
Vad är hållbar utveckling?	3
Hållbarhet i länet – styrkor och utmaningar.....	3
Hållbarhetsstyrning och uppföljning.....	4
Styrande dokument och verktyg	4
Organisation och ansvar för hållbarhetsprogram och hållbarhetsredovisning	6
Väsentlighetsanalys.....	6
Intressenter.....	6
Framgångsfaktorer för hållbar utveckling	7
Agenda 2030	8
HÅLLBARHETSPROGRAM 2023	9
Särskilda händelser 2023	10
Vi är till för alla.....	10
Mål.....	10
Så här gick det 2023	12
Vi är klimatsmarta.....	18
Mål.....	18
Så här gick det 2023	19
Vi bidrar till en sund livsmiljö	28
Mål.....	28
Så här gick det 2023	29
Vi använder våra resurser klokt	36
Mål.....	36
Så här gick det 2023	37
NATIONELLA JÄMFÖRELSER	42
GRI-INDEX	43

Kontakt

Miljöperspektiv: Annelie Wiklund, miljöcontroller, e-post: annelie.wiklund@rjl.se

Socialt perspektiv: Malin Skreding Hallgren, samordnare för social hållbarhet, e-post: malin.skreding.hallgren@rjl.se

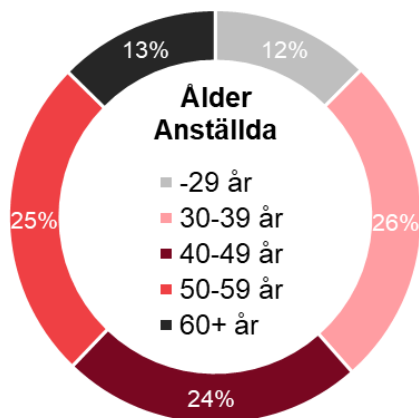
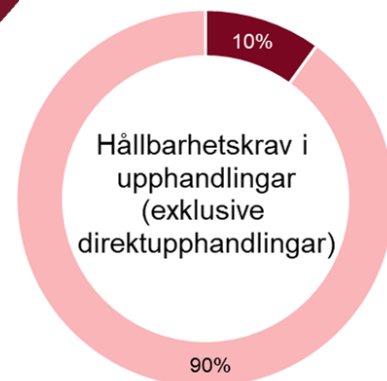
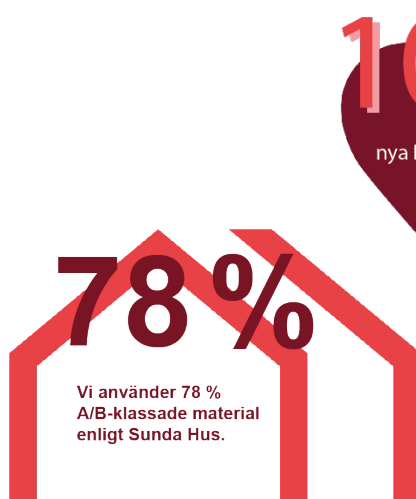
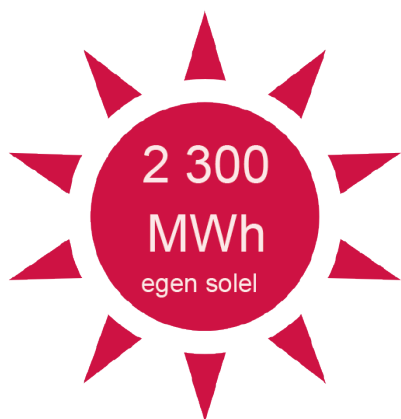
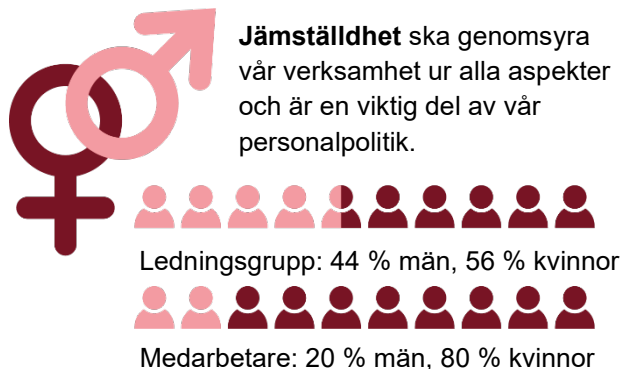
Region Jönköpings län, Box 1024, 551 11 Jönköping

Foton: Johan Werner Avby, Region Jönköpings län, Joakim Nådell, Detectum AB, Dayfotografi

Illustrationer: Christine Sundin, Maria Brännhult och Annelie Wiklund, Region Jönköpings län

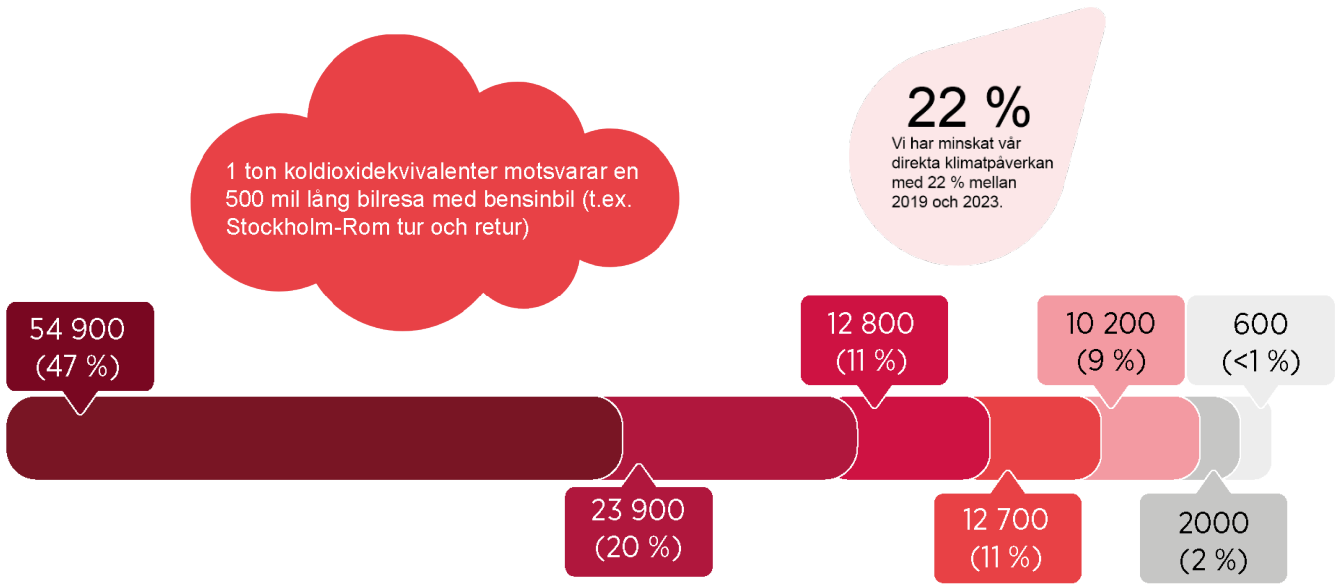
HÅLLBARHETSÅRET I KORTHET

Med hjälp av vårt hållbarhetsprogram för 2021–2025 tar vi nya kliv framåt för att bli ännu bättre – mot visionen För ett bra liv i en attraktiv region.

Region Jönköpings län har en omfattande energianvändning, till exempel använder **Länssjukhuset Ryhov varje dag:**

- 62 000 kWh fjärrvärme. Det motsvarar årsanvändningen av fjärrvärme för drygt 4 villor.
- 57 000 kWh el. Det motsvarar årsanvändningen av hushållsel för cirka 23 lägenheter.
- 265 m³ vatten. Det motsvarar cirka 1 800 badkar.

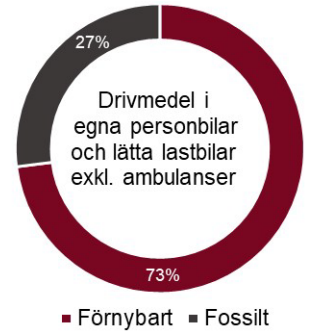

Region Jönköpings läns beräknade **klimatpåverkan** under 2023 var totalt 117 115 ton koldioxidekvivalenter.

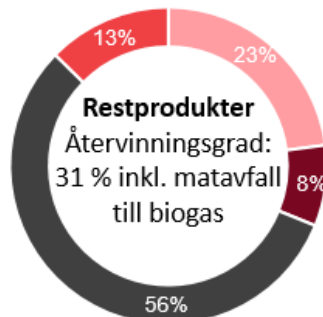
- Inköp av varor och tjänster
- Kapitalförvaltning
- Transport och arbetspendling
- Fastigheter (drift och byggnation)
- Kollektivtrafik
- Naturbruk
- Flygplats (RJL:s ägarandel = 50 %)

Vi var 2022 bästa region i Sverige på att prioritera svenska och ekologiska livsmedel, 2023:

- Ekologiska livsmedel 59 %.
- Svenskt kött, mejeri och ägg 84 %.
- Svensk frukt, bär, grönsaker och potatis 40 %.

1313 möbler återanvändes
4 miljoner sparades

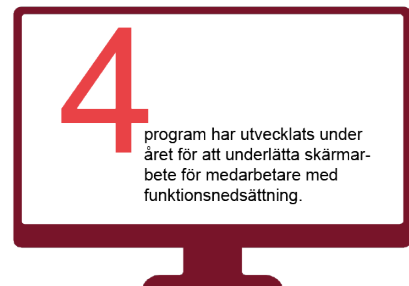

- Materialåtervinning
- Matavfall till biogas
- Förbränning
- Deponi/rening/destruktion

124 %

Egenfinansiering

2015–2025 ska vi egenfinansiera våra investeringar till minst 100 %.

SÅ HÄR ARBETAR VI MED HÅLLBAR UTVECKLING

Varje dag, året om, inom alla Region Jönköpings läns verksamheter arbetar vi för att nå en hållbar utveckling. Vi har redan kommit långt i vårt hållbarhetsarbete. I vårt hållbarhetsprogram för 2021–2025 tar vi nya kliv för att bli ännu bättre.

Vad är hållbar utveckling?

En hållbar utveckling tillgodoser alla människors behov och rättigheter idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. För att utvecklingen ska vara hållbar måste vi uppnå hållbarhet inom alla de tre dimensionerna – miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet – och säkerställa att de tre dimensionerna hela tiden samverkar.

Ett miljömässigt hållbart samhälle innebär att ta ansvar för hur vi använder planetens resurser. Vi kan bidra genom att använda våra resurser klokt, minimera utsläpp till luft och vatten, bevara biologisk mångfald och arbeta för en hållbar konsumtion, produktion och samhällsplanering.

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett bra liv med god hälsa, utan orättvisa skillnader – helt enkelt ett samhälle där människors lika värde står i centrum. Det kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Ekonomisk hållbarhet innebär att förvalta och utveckla mänskliga och materiella resurser på ett långsiktigt hållbart sätt. Vi arbetar för en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk utveckling där varje generation bär kostnaderna för den service som den generationen beslutar om och själv konsumerar.

Hållbarhet i länet – styrkor och utmaningar

Länets strategiska läge, den internationellt profilerade högskolan och den ökande globaliseringen skapar goda förutsättningar för länet att bli långsiktigt hållbart och innovativt. Företagsamhet och samverkan är kännetecknande för länet sedan lång tid tillbaka. Det är människor som bidrar med kompetens, som driver företag, som investerar kapital och som utvecklar samhällen. För att attrahera människor är det av största vikt att skapa en öppen, inkluderande, jämställd, mångkulturell och barnvänlig livsmiljö som ger möjligheter att kombinera ett bra boende med bland annat ett rikt kulturliv, god utbildning, arbete, service, god hälsa, omsorg och fritid. Centralt är även tillgången till ren luft och rent vatten samt naturmiljöer som bidrar till biologisk mångfald samt goda upplevelse- och besöksmiljöer.

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser är en utmaning och helt avgörande för att säkra näringslivets och den offentliga sektorns behov av medarbetare och för att kunna möta välfärdens utmaningar. Klimatfrågan är en av världens största utmaningar där länet behöver arbeta aktivt. Framgångsfaktorer i det arbetet är bland annat en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling, cirkulära ekonomier, produktion av förnybar energi samt en ökande

självförsörjningsgrad av livsmedel. För att säkerställa god tillgång till förnybar energi finns en målsättning att bli ett klimatsmart plusenergilän. Det innebär bland annat att producera mer förnybar energi än vad som används i länet.

Region Jönköpings län har en viktig roll i länets hållbarhetsarbete. Detta eftersom vi är en stor arbetsgivare som erbjuder service till en stor del av länets invånare, både vård och kollektivtrafik, och genom att vi handlar upp stora mängder varor och tjänster. Vi är också en viktig aktör i arbetet med regional utveckling. I följande avsnitt beskrivs de mest relevanta styrande dokumenten och verktygen som används i Region Jönköpings läns hållbarhetsarbete och de avgränsningar som gjorts när det gäller hållbarhetsprogram och hållbarhetsredovisning.

Hållbarhetsstyrning och uppföljning

Styrande dokument och verktyg

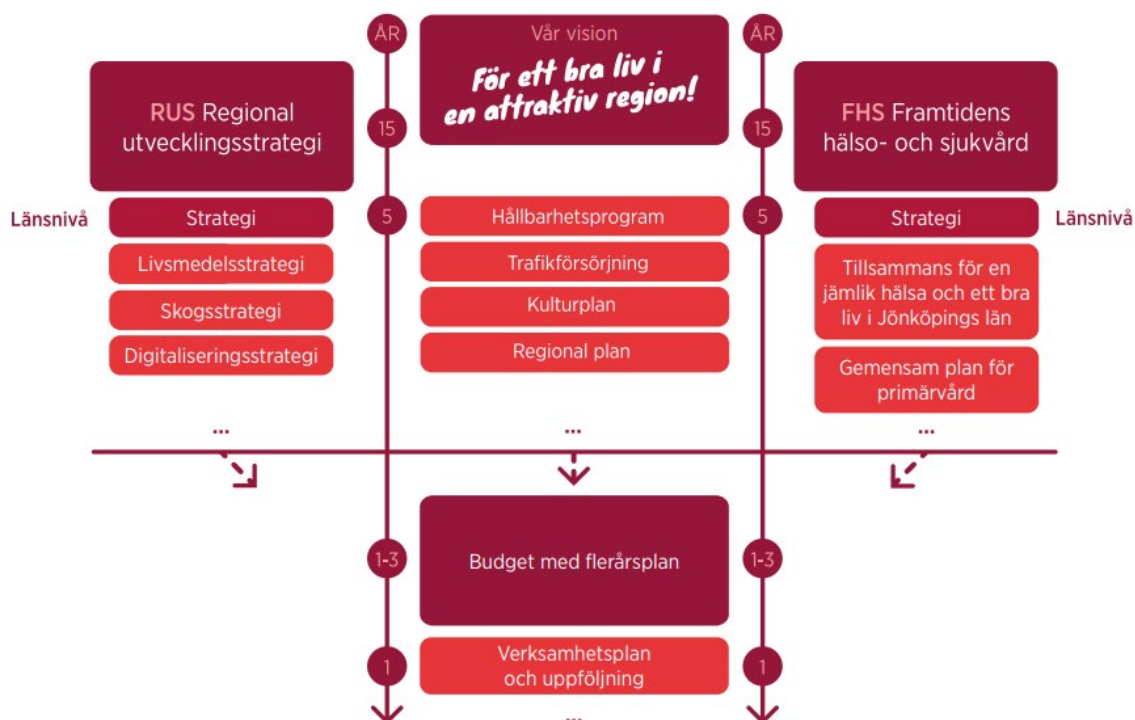
Region Jönköpings läns budget med verksamhetsplan och flerårsplan formulerar vårt uppdrag med vision, värderingar, strategiska mål och måttal för uppföljning. Från och med 2023 har arbetet med att genomföra hållbarhetsprogram 2021–2025 integrerats i budgeten. Budgeten sammanfattar därmed hur vår organisation ska bidra till en hållbar utveckling och omfattar alla verksamheter som är finansierade av Region Jönköpings län.

Uppföljning av hållbarhetsprogrammet görs tertial- och årsvis i samband med uppföljning av budget med verksamhetsplan. Rapportering sker i Stratsys som är Region Jönköpings läns IT-stöd för ledning och uppföljning. Varje år görs också denna hållbarhetsredovisning som en del av årsredovisningen.

Region Jönköpings län är certifierade enligt miljöledningssystemet ISO 14001. Där ingår bland annat att, i dialog med interna och externa intressenter, arbeta för att minska verksamhetens betydande miljöpåverkan samt hantera eventuella avvikelser.

Särskilda rutiner finns för att göra riskanalyser gällande betydande miljöaspekter samt att rapportera avsteg från rutiner, bristande lagefterlevnad och förbättringsförslag.

Region Jönköpings läns hållbarhetsarbete berörs dessutom av ett antal länsstrategier och styrande dokument, se figur 1.

Figur 1 Hur styrdokument och planer som antagits av regionfullmäktige förhåller sig till och samspelar med varandra.

Regionfullmäktige beslutade 2018 att Region Jönköpings län ska ha ambitionen att bli en MR-region (MR betyder mänskliga rättigheter). I hållbarhetsprogrammet för 2021–2025 anges att mänskliga rättigheter både är mål och medel vid utvecklingen av verksamheten. Sedan 2021 pågår därför ett utvecklingsarbete för att förstärka rättighetsbaserade arbetssätt inom Region Jönköpings län, utifrån rättighetsprinciperna icke-diskriminering, jämlikhet, delaktighet, inkludering, transparens och ansvar.

I övrigt arbetar Region Jönköpings län i enlighet med FN:s barnkonvention och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Regionfullmäktige har också skrivit under CEMR-deklarationen (Council of European Municipalities and Regions), en europeisk deklARATION för jämställdhet på lokal och regional nivå. Region Jönköpings län har beslutat om mål och riktlinjer för arbetet med de nationella minoriteternas rättigheter och är även finskt förvaltningsområde (vilket innebär särskilda rättigheter för den sverigefinska minoriteten i länet).

Region Jönköpings län deltar aktivt i länets klimatråd och i länets Forum för social hållbarhet. Andra exempel på samverkansforum är Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Vätternvårdsförbundet, Jönköpings läns luftvårdsförbund, samverkan om Agenda 2030 med Länsstyrelsen Jönköpings län, samt regionala och nationella nätverk kring områden som mänskliga rättigheter, jämställdhet, barnrätt, hbtqi-frågor, miljö- och klimat.

Organisation och ansvar för hållbarhetsprogram och hållbarhetsredovisning

Hållbarhetsprogrammet och hållbarhetsredovisningen omfattar hela Region Jönköpings läns verksamhet. Genom ägardirektiv arbetar vi för att de bolag som vi är ägare i ska följa de delar i hållbarhetsprogrammet som är relevanta för dem. Förteckning av våra hel- och delägda bolag finns i årsredovisningen (avsnitt Den kommunala koncernen).

Regionfullmäktige, som är högsta beslutande organ, fastställer årsredovisning inklusive hållbarhetsredovisning samt hållbarhetsprogram. Regionfullmäktige avsätter medel för genomförandet av hållbarhetsprogrammet i samband med budget och verksamhetsplan med flerårsplan. Programmet kan revideras under programperioden.

Regionstyrelsen verkställer besluten, leder och samordnar verksamheten samt följer regelbundet upp att hållbarhetsprogrammet verkställs i alla verksamheter och återrapporteras till regionfullmäktige. Detta sker genom delårsrapporter och årsredovisning inklusive hållbarhetsredovisning.

Regiondirektören ansvarar för att hållbarhetsprogrammet genomförs och har Region Jönköpings läns miljöchef, HR-direktör och folkhälsochef som stöd i arbetet.

Väsentlighetsanalys

I samband med att hållbarhetsprogrammet för 2021–2025 togs fram genomfördes ett antal intressentdialoger och vår väsentlighetsanalys uppdaterades. Eftersom hållbarhetsprogrammet har fokus på organisationens interna hållbarhetsarbete var det viktigt att inkludera medarbetare och politiker i arbetet. Vi genomförde workshops och dialoger med cirka 200 medarbetare samt med Länsstyrelsen i Jönköpings län, för att ta reda på vilka områden, mål och åtgärder som de tyckte var viktiga. Våra 360 miljöombud fick också möjlighet att lämna synpunkter. En politisk referensgrupp med regionpolitiker följde arbetet och gav inspel i processen och en mindre enkätundersökning genomfördes riktad till länets invånare.

Intressenter

Vi har löpande dialoger med våra intressenter i olika hållbarhetsrelaterade frågor och vi samverkar med länets kommuner, myndigheter, det civila samhället och näringslivet. Ett exempel på det är vårt deltagande i länets klimatråd där flera olika intressenter finns representerade. Där har under 2023 till exempel en koldioxidbudget för länet tagits fram. Vi tar hänsyn till intressenternas synpunkter när vi tar fram olika planer och program. Det här är våra viktigaste intressenter och de hållbarhetsfrågor som de tycker är viktigast att vi som organisation arbetar med:

Invånare vill ha bra, tillgängliga och säkra hälso- och sjukvårdstjänster, få sina rättigheter tillgodosedda, ha en väl fungerande kollektivtrafik och ett brett kulturutbud.

Medarbetare vill att vi är en attraktiv och hälsofrämjande arbetsgivare med goda arbetsförhållanden.

Politiker vill, som ansvariga och uppdragsgivare, att verksamheten utvecklas väl och är attraktiv. De vill ha förutsättningar för att kunna fatta beslut och ta en aktiv roll för utvecklingen i länet.

Studerande vill ha utbildningar som skapar goda förutsättningar för framtiden. Hälsofrämjande arbets- och studieförhållanden är också viktigt.

Leverantörer vill att vi är en ansvarsfull upphandlare, med tydliga krav i upphandling och avtal, samt att vi har en konstruktiv dialog med dem.

Samarbetspartners vill att vi tar en ledarroll för utvecklingen och att vi aktivt deltar i de satsningar som görs för en hållbar utveckling, både i och utanför länet.

Framgångsfaktorer för hållbar utveckling

Med utgångspunkt från intressentdialogerna gjorde vi en väsentlighetsanalys av de olika hållbarhetsfrågorna utifrån hur stor påverkan är och utifrån hur stora förutsättningarna är att nå en förändring. Detta resulterade i fyra framgångsfaktorer i hållbarhetsprogrammet för 2021–2025.

1. Vi är till för alla – Vi är en socialt hållbar organisation, med människors lika värde i centrum. Vi bedriver en jämlik verksamhet med ett gott bemötande och är en del av en samhällsutveckling där länets invånare och patienter samt våra medarbetare upplever tillit, förtroende och delaktighet.

Varför är det viktigt? Att skapa ett socialt hållbart samhälle är en grundläggande utgångspunkt för mänskligheten, det vill säga att människor lever ett bra liv med god hälsa, utan orättvisa skillnader och att mänskliga rättigheter är tillgodosedda. Viktiga utgångspunkter är jämlikhet, jämställdhet och att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Vi har ett lagstadgat ansvar att arbeta rättighetsbaserat för våra medarbetare, våra patienter och andra människor som vi arbetar tillsammans med, bland annat utifrån diskrimineringslagen, hälso- och sjukvårdslagen samt tandvårdslagen.

2. Vi är klimatsmarta – Vi minskar vår klimatpåverkan, anpassar oss till ett förändrat klimat och bidrar till att Jönköpings län blir ett klimatsmart plusenergilän som producerar mer förnybar energi än vad vi använder.

Varför är det viktigt? Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Att arbeta i linje med Parisavtalets mål att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader är en mycket prioriterad fråga både globalt och lokalt. Region Jönköpings län äger ett stort antal fastigheter och fordon med stor möjlighet att påverka i positiv riktning. Vi behöver också planera och förebygga negativa effekter av den globala uppvärmningen.

3. Vi bidrar till en sund livsmiljö – En sund livsmiljö innebär att våra verksamheter inte bidrar till negativa miljö- och hälsoeffekter. Vi väljer varor, kemiska produkter, livsmedel och läkemedel som gör så lite skada på miljö och hälsa som möjligt och vi främjar en hälsosam inom- och utomhusmiljö.

Varför är det viktigt? Hotet mot den biologiska mångfalden är ett stort globalt problem av samma vikt som klimathotet. Den stora användningen av farliga kemiska produkter är också ett angeläget område. All produktion av varor innebär en omfattande negativ miljöpåverkan både till följd av utvinning av råvaror och i produktionsledet. Huvuddelen av vår miljö- och klimatpåverkan sker via våra omfattande inköp av varor och tjänster. Genom att ställa hållbarhetskrav finns därför stora möjligheter att påverka både den egna miljöbelastningen och marknaden i positiv riktning.

4. Vi använder våra resurser klokt – Klok resursanvändning innebär att våra verksamheters utveckling inte tar resurser från kommande generationer. Vi använder både naturliga och ekonomiska resurser på ett effektivt och hållbart sätt.

Varför är det viktigt? I Sverige konsumerar vi som om det fanns fyra jordklot vilket är ohållbart. Det är av största vikt att minska användningen av nya produkter samt öka återanvändning och återvinning, det vill säga att skapa en cirkulär ekonomi. Vår verksamhet har en omfattande användning av förbrukningsmaterial där vi har möjlighet att efterfråga produkter som tillverkats av återvunnet material. Det är också viktigt att begränsa våra avfallsmängder och vårt matsvinn. Då finanssektorn har stor indirekt miljöpåverkan är det också viktigt att ställa hållbarhetskrav i vår kapitalförvaltning.

Agenda 2030

Vårt hållbarhetsarbete kopplar an till Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling, som FN:s medlemsländer antagit, se figur 2.

I avsnitt Hållbarhetsarbete 2023 redovisar vi i inledningen av respektive framgångsfaktor vilka globala mål som vi framför allt bidrar till.

Figur 2 Illustration av de globala målen.

HÅLLBARHETSPROGRAM 2023

Region Jönköpings län arbetar för en hållbar utveckling som är hälsofrämjande och jämlik med barnens bästa i centrum. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är en viktig utgångspunkt. Vårt hållbarhetsprogram 2021-2025 syftar till att visa hur vi ska arbeta för att på ett långsiktigt hållbart sätt nå vår vision *För ett bra liv i en attraktiv region.*

Hållbarhetsprogrammet 2021–2025 utgår från våra fyra framgångsfaktorer:

- Vi är till för alla
- Vi är klimatsmarta
- Vi bidrar till en sund livsmiljö
- Vi använder våra resurser klokt

Programmet omfattar 11 mål, 45 delmål och 65 prioriterade åtgärder. De ska genomföras där vi har en betydande möjlighet att skapa en hållbar utveckling i den egna verksamheten, som samhällsaktör, som finansär och som delägare i bolag.

I detta avsnitt redovisas 2023 års arbete med hållbarhetsprogrammet. För varje framgångsfaktor redovisas en översikt av mål och delmål. Därefter redovisas i vilken utsträckning delmålen uppnåtts. För varje framgångsfaktor redovisas också ett gott exempel för att illustrera vad som har gjorts under året.

Figur 3. Framsidan av Hållbarhetsprogram 2021–2025.

Särskilda händelser 2023

Under året har Region Jönköpings län och Klimatrådet i Jönköpings län tillsammans tagit fram en koldioxidbudget för länet. Budgeten visar hur stor total utsläppsbudget som finns för länet om vi ska uppfylla vår del av Parisavtalet. Fortsätter vi som bor och verkar inom Jönköpings län med utsläpp i samma takt som idag, har vi förbrukat vår totala koldioxidbudget år 2030. För att koldioxidbudgeten ska räcka till 2045 behöver utsläppen minska med 13,8 procent årligen med start 2024. Det är en väldigt kraftig ökning av minskningstakten jämfört med hur det har sett ut de senaste åren. Koldioxidbudgeten utgör en viktig utgångspunkt för det fortsatta klimatarbetet i hela länet. På sidan 19–21 finns information om hur klimatarbetet i Region Jönköpings län har gått hittills.

Vi är till för alla

Vi är en socialt hållbar organisation, med människors lika värde i centrum. Vi bedriver en jämlik verksamhet med ett gott bemötande och är en del av en samhällsutveckling där länets invånare och patienter samt våra medarbetare upplever tillit, förtroende och delaktighet.

Mål

I hållbarhetsprogrammet finns nedanstående mål och delmål.

MÅL: Vår verksamhet styrs av värden kring jämlikhet, jämställdhet och ett normmedvetet förhållningssätt och bemötande.

Delmål:

- Ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv ska ingå i analyser, resursfördelning och beslutsfattande i organisationens verksamheter och projekt.
- Samtliga medarbetare ska ha kunskap om vad normmedvetenhet och icke-diskriminering innebär i praktiken.

MÅL: Vi är en inkluderande, hälsofrämjande och attraktiv arbetsplats där alla medarbetare har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter.

Delmål:

- Sjukfrånvaron ska vara låg och skillnaden i sjukfrånvaro mellan kön och yrkeskategori ska minska.
- Trakasserier, kränkande särbehandling eller könsrelaterat våld i arbetslivet ska inte förekomma.
- Alla medarbetare ska uppleva att de har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter – oberoende av kön, ålder, religion, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller könsidentitet och könsuttryck.
- Alla medarbetare ska ha likvärdiga möjligheter till kompetensutveckling utifrån verksamhetens behov och medarbetarens uppdrag, oavsett yrkeskategori.
- Alla medarbetare ska uppleva att de är delaktiga i sin arbetsplats utveckling.
- Heltidsarbete ska vara norm, deltidsarbete en möjlighet.

MÅL: Vi är en del av en samhällsutveckling som bygger på tillit, förtroende, delaktighet och ansvar.

Delmål:

- Tillgänglighet ska vara ett prioriterat utvecklingsområde utifrån flera perspektiv – information och kommunikation, verksamhet och lokaler.
- Konferenser, utbildningsdagar och evenemang som vi anordnar ska vara hållbara och tillgängliga.
- Genomförandet och utvecklingen av våra tjänster och verksamheter ska ske i samverkan med dem vi är till för, med hänsyn till deras erfarenheter och upplevelser.
- Verksamheter och arbetsplatser ska aktivt främja integration och inkludering utifrån ett mångfaldsperspektiv.

Vi är en socialt hållbar organisation, med människors lika värde i centrum. Vi bedriver en jämlik verksamhet med ett gott bemötande och är en del av en samhällsutveckling där länets invånare och patienter samt våra medarbetare upplever tillit, förtroende och delaktighet.

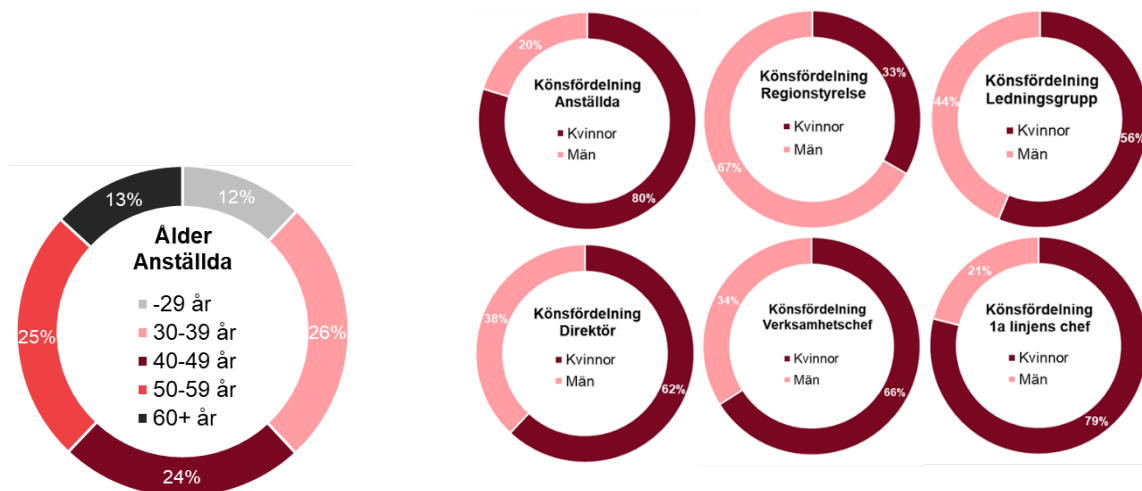

Så här gick det 2023

Verksamhetsstyrning – jämlikhet, jämställdhet och normmedvetenhet

Delmål: Ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv ska ingå i analyser, resursfördelning och beslutsfattande i organisationens verksamheter och projekt.

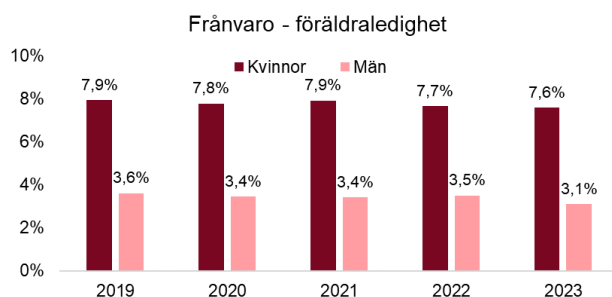
Antal anställda (månadsavlönade) uppgick till 11 579 personer 2023. I figur 4 och 5 visas en översikt av ålders- och könsfördelningen bland anställda och olika organisatoriska roller i Region Jönköpings län. Antalet anställda har totalt sett ökat med 238 jämfört med föregående år. Ökningen har skett bland tillsvidareanställda medan visstidsanställda minskat något. Både antalet kvinnliga och manliga anställda har ökat jämfört med föregående år. När det gäller åldersstrukturen är den oförändrad.

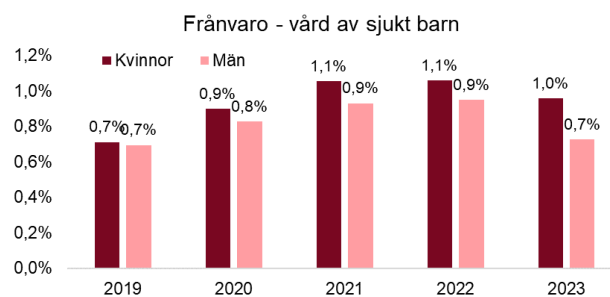
Figur 4 Ålder – anställda i Region Jönköpings län 2023.

Figur 5 Könsfördelning för anställda, regionstyrelse, ledningsgrupp, direktörer, verksamhetschefer samt första linjens chef i Region Jönköpings län 2023. Andel kvinnor/män på chefsbefattningar per antal anställda kvinnor/män uppgår till 4,9 procent respektive 6,2 procent. Det innebär att det finns en överrepresentation av manliga chefer.

I figur 6 och 7 redovisas könsuppdelad frånvaro till följd av föräldraledighet och vård av sjukt barn. Frånvaron har totalt sett minskat något jämfört med föregående år, både bland kvinnor och män. Minskningen är större i den manliga gruppen vilket gör att kvinnor, relativt sett, både är mer föräldralediga och vabbar i ännu större utsträckning än män jämfört med föregående år.

Figur 6 Genomsnittlig frånvaro till följd av vård av sjukt barn för kvinnor och män i Region Jönköpings län.

Figur 7 Genomsnittlig frånvaro till följd av vård av sjukt barn för kvinnor och män i Region Jönköpings län.

Region Jönköpings län inför successivt rättighetsbaserade arbetssätt, utifrån rättighetsprinciperna icke-diskriminering, jämlikhet, deltagande, inkludering, egenmakt, transparens och ansvar. Under 2023 avslutades ett tvåårigt utbildningsprogram för nyckelpersoner och verksamhetsteam. Ett digitalt kunskapsstöd för rättighetsbaserade arbetssätt har tagits fram och ska lanseras i början av 2024. Målgruppen är verksamhetsutvecklare och chefer. Det årliga barnbokslutet, med avstamp från barnkonventionen, redovisas som särskild bilaga till årsredovisningen.

Delmål: Samtliga medarbetare ska ha kunskap om vad normmedvetenhet och ickediskriminering innebär i praktiken.

Inom arbetet med hbtqi-frågor (homosexuella, bisexuella, trans-, queer och intersex-personer) genomgick 14 verksamheter ny- eller omdiplomerering i hbtqi. Kontinuerligt genomförs individuella diplomereringar för samtliga AT-läkare inom deras utbildningsprogram. Enskilda föreläsningar för grupper inom kommuner, samordningsförbundet och folkhögskolor har under året hållits för sammanlagt ca 200 personer. Ett aktivt deltagande med olika aktiviteter genomfördes i samband med Jönköpings Pride, Jämlikhets- och kärleksveckan i Nässjö och Tranås regnbågsvecka.

Digitala utbildningen i hållbar utveckling är sedan 2022 obligatorisk för alla medarbetare. Normmedvetenhet löper som en röd tråd genom utbildningen.

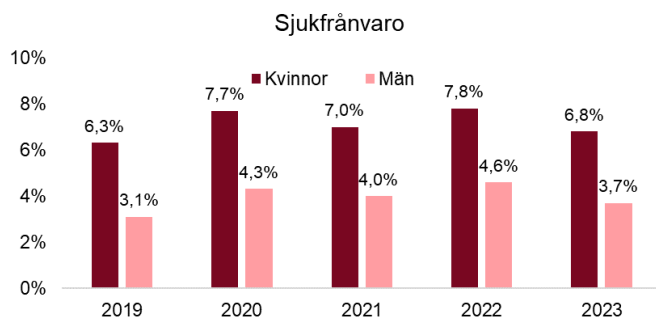
Qulturum håller utbildningar, och erbjuder coaching, i normmedvetenhet och ickediskriminering för Region Jönköpings läns verksamheter. Under året har även ett digitalt kunskapsstöd för jämlik verksamhet tagits fram av Qulturum och sektionen för folkhälsa, med utgångspunkt från normmedvetenhet och icke-diskriminering. Det lanseras i början av 2024.

Den fjärde och sista omgången av utbildningen ”En förälder blir till”, för ett jämlikt föräldraskap med normmedvetna perspektiv, som vänder sig till länets familjecentraler, startade under hösten. Alla familjecentraler har nu gått utbildningen. 26 nya etikombud har utbildats i normmedvetenhet och icke-diskriminering genom utbildningspass i Etikskolan.

Inkluderande, hälsofrämjande och attraktiv arbetsplats

Delmål: Sjukfrånvaron ska vara låg och skillnaden i sjukfrånvaro mellan kön och yrkeskategori ska minska.

I figur 8 redovisas könsuppdelad genomsnittlig sjukfrånvaro. Sjukfrånvaron har totalt sett i Region Jönköpings län minskat med ca en procentenhet jämfört med föregående år. Kvinnor har fortsatt en högre sjukfrånvaro än män men skillnaden har minskat något jämfört med tidigare år.

Figur 8 Genomsnittlig sjukfrånvaro för kvinnor och män i Region Jönköpings län.

Friskfaktorer håller på att implementeras i hela organisationen under 2023–2024. Syftet är att höja ambitionen i arbetsmiljöarbetet, att gå från ett mer riskorienterat synsätt på individnivå till ett mer hälsofrämjande perspektiv på organisationsnivå. Hittills har de flesta ledningsgrupper genomgått kunskaphöjning och målet är att alla medarbetare har fått kunskaps­höjning under 2024. Det är en åtgärd i den gemensamma avsiktsförklaringen mellan Sveriges Kommuner och Regioner och fackliga parter i syfte att skapa en hälsosam arbetsmiljö, som ett led i att möta den kompetensutmaning som regioner står inför. I årets medarbetarundersökning har arbetsplatserna arbetat i dialog om förbättring av sitt resultat.

Delmål: Trakasserier, kränkande särbehandling eller könsrelaterat våld i arbetslivet ska inte förekomma. Alla medarbetare ska uppleva att de har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter – oberoende av kön, ålder, religion, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller könsidentitet och könsuttryck.

För att verksamheterna ska kunna arbeta främjande med lika rättigheter och möjligheter utifrån diskrimineringslagen finns stödmaterial. Under året har IT-hjälmedel tagits fram för medarbetare med funktionsnedsättning, exempelvis program som föreslår ord, läser upp text, förstorar text eller överför tal till text.

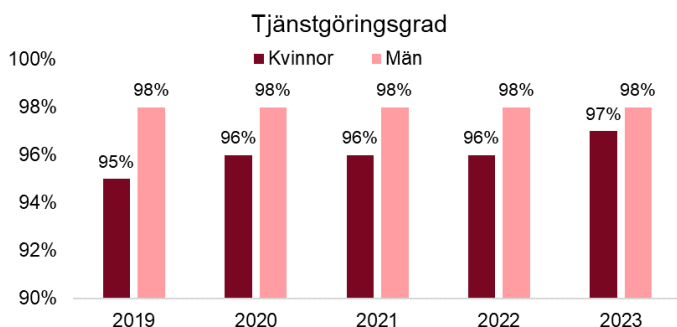
Delmål: Alla medarbetare ska ha likvärdiga möjligheter till kompetensutveckling utifrån verksamhetens behov och medarbetarens uppdrag, oavsett yrkeskategori. Alla medarbetare ska uppleva att de är delaktiga i sin arbetsplats utveckling.

Inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet har en årlig uppföljning genomförts som visar en god delaktighet från medarbetare.

De flesta verksamhetsområden svarar att man har en välfungerande samverkan och delaktighet i arbetsmiljöfrågor. Det finns en god ambition mellan parterna och man arbetar konstruktivt och strukturerat i dialog tillsammans med exempelvis arbetsmiljöronder och riskbedömningar. Trots goda resultat bör chefer fortsätta möjliggöra för medarbetare att vara delaktiga och engagera sig, exempelvis genom att bjuda in till arbetsplatsträffar eller skapa förutsättningar för dialog om resultat från medarbetarundersökning. Medarbetare bidrar med sin delaktighet och sitt engagemang bland annat genom att prioritera medverkan vid arbetsplatsträffar eller besvara medarbetarenkäten.

Delmål: Heltidsarbete ska vara norm, deltidsarbete en möjlighet.

Av deltidsanställda medarbetare är fortfarande den övervägande andelen kvinnor, se figur 9. Den genomsnittliga tjänstgöringsgraden för kvinnor har ökat med två procentenheter sedan 2015 och andelen kvinnor med heltidsanställning har ökat med tio procentenheter sedan 2015. En åtgärd för att främja heltid som norm har varit arbetsplatsernas strävan efter att nyanställningar ska utgå från heltid.

Figur 9 Genomsnittlig tjänstgöringsgrad för kvinnor och män i Region Jönköpings län.

Samhällsutveckling

Delmål: Tillgänglighet ska vara ett prioriterat utvecklingsområde utifrån flera perspektiv – information och kommunikation, verksamhet och lokaler.

Årligen följer Myndigheten för delaktighet (MFD) upp regioners och kommuners arbete i en enkätundersökning med syfte att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättningar. Med utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning besvaras frågor inom olika sektorer med fokus på tillgänglighet. Enkätsvaren genererar poäng där Region Jönköpings län 2023 når upp till 28 poäng av 44 möjliga. De områden som, enligt undersökningen, främst behöver förbättras är att säkerställa tillgänglighetsperspektivet i samband med upphandling av produkter och tjänster samt förbättra tillgängligheten av interna och externa informations- och kommunikationsplattformar.

För att ge medarbetare stöd och verktyg i sitt arbete finns information om hälsolitteracitet (människors förmåga att ta till sig, förstå och tillämpa hälsorelaterad information), funktionsnedsättning och fysisk tillgänglighet på webbplatsen för folkhälsa och sjukvård.

Delmål: Konferenser, utbildningsdagar och evenemang som vi anordnar ska vara hållbara och tillgängliga.

Detta delmål har uppnåtts tidigare genom att riktlinjer tagits fram.

Delmål: Genomförandet och utvecklingen av våra tjänster och verksamheter ska ske i samverkan med dem vi är till för, med hänsyn till deras erfarenheter och upplevelser.

Det lärande nätverket med patientföreningar och Funktionsrätt Jönköpings län genomförde under året fyra nätverksträffar med olika teman och gästföreläsare. Dialogmöten mellan patientföreningar och politiker genomförs två gånger per år.

Levande bibliotek (cirka 60 personer med erfarenhet av kroppslig vård) och Peer (cirka 80 personer med erfarenheter från psykiatrisk vård) anlitas av verksamheter i utvecklingsarbete och som föreläsare. Under året har antalet förfrågningar tydligt ökat och arbete har inletts med att utvärdera dessa uppdrag.

Under 2023 har en stödsida om samskapande utvecklats på Folkhälsa- och sjukvårdswebben.

Inom arbete med kunskapsstyrning har intervjuer genomförts med patientrepresentanter med syfte att samla in erfarenheter och lärdomar för fortsatt lärande och utveckling kring samskapande. Ett resultat av detta är att en mötesplats för erfarenhetsutbyte kommer att starta våren 2024.

Mötesplatsen Hjärtats hus har under 2023 breddat sitt kalendarium med hälsofrämjande aktiviteter för personer som lever med kronisk sjukdom och närstående. En utvecklingsdag har anordnats för alla volontärer där de arbetade fram en gemensam värdegrund, behov kring volontärrollen och en vision för Hjärtats hus.

Under 2023 har Region Jönköpings län tecknat tre överenskommelser med organisationer inom civilsamhället, för att driva så kallade IOP (idéburet offentligt partnerskap) med syfte att motverka psykisk ohälsa.

Delmål: Verksamheter och arbetsplatser ska aktivt främja integration och inkludering utifrån ett mångfaldsperspektiv.

Kulturum och hälsokommunikatörerna på sektion folkhälsa har under 2023 genomfört fyra utbildningar i kulturmedvetenhet för Region Jönköpings läns verksamheter och samarbetspartners.

Verksamhetsstöd och service genomför en övergripande satsning på kultur och mångfald som kallas Bästa arbetsplatsen med syfte att göra arbetsplatserna så inkluderande och attraktiva som möjligt. Under 2023 genomfördes 30 workshops med cirka 300 medarbetare.

Inom området nationella minoriteter har arbetet utvecklats ytterligare genom två samordnande grupper. Samverkan med representanter för de nationella minoriteterna har också utvecklats. Under 2023 anordnades länets första så kallade Minoritetsdagar för anställda och politiker inom Region Jönköpings län och länets kommuner. Region Jönköpings län stod även värd för en fördjupningsutbildning om arbetet med nationella minoriteters rättigheter.

Representanters samarbete inom nationella minoriteter har förbättrats. År 2023 hölls de första Minoritetsdagarna för anställda och politiker i Region Jönköpings län och dess kommuner. Regionen var även värd för en fördjupningsutbildning om nationella minoriteters rättigheter.

Gott exempel: Mänskliga rättigheter – Från ord till handling

Bra liv och bästa arbetsplatsen för alla – från ord till handling. Det är huvudbudskapet som Verksamhetsstöd och services ledningsgrupp har tagit fram för verksamhetsområdets arbete med mänskliga rättigheter. Ledningsgruppen har också tagit fram förslag till hur man ska kunna börja i det lilla och få det att hända. Här är några exempel:

- Använda klarspråk, det vill säga tala och skriva så att det är lätt att förstå och att bättre målgruppsanpassa vår kommunikation.
- Digitalisera så att det blir enklare, jobba med enkla sökvägar och bygga bort hinder i att nå rätt information.
- Ställa oss frågan i ledningsgrupp och andra sammanhang ”Hur vet vi att vi inte diskriminerar eller exkluderar?”
- Gemensam introduktion för Verksamhetsstöd och service där mänskliga rättigheter betonas och även få med det i våra rekryteringsannonser.

Verksamhetsstöd och service strävar efter ett gott liv och den bästa arbetsplatsen för alla. Ledningsgruppen tar konkreta steg för mänskliga rättigheter, inklusive klarspråk i kommunikation, digitalisering, förebyggande av diskriminering och integrering av mänskliga rättigheter i rekrytering.

Vi är klimatsmarta

Vi minskar vår klimatpåverkan, anpassar oss till ett förändrat klimat och bidrar till att Jönköpings län blir ett klimatsmart plusenergilän som producerar mer förnybar energi än vad vi använder.

Mål

I hållbarhetsprogrammet finns nedanstående mål och delmål.

MÅL: Vi ska minska vår klimatpåverkan från våra fastigheter och anpassa vår verksamhet till ett förändrat klimat.

Delmål:

- Vi ska minska vår klimatpåverkan från direkt påverkbara utsläpp med minst 25 procent till år 2025 jämfört med 2019. Med det menar vi utsläpp i Scope 1 och 2 enligt Greenhouse Gas Protocol.
- Användningen av värme och el i våra fastigheter och verksamheter ska minska. År 2025 ska köpt energi understiga 145 kWh/m² vilket innebär en minskning med 11 procent jämfört med 2019.
- År 2022 har vi tagit fram handlingsplaner för de mest betydande klimatriskerna för vår verksamhet utifrån riskbedömning i vår klimatanpassningsplan.
- Genom en hållbar byggprocess ska vi under programperioden minska klimatpåverkan från om- och nybyggnationer.

MÅL: Klimatpåverkan från våra transporter ska minska och transportsystemet ska vara resurseffektivt.

Delmål:

- År 2025 ska:
 - bussar i allmän kollektivtrafik drivas med 100 procent förnybara drivmedel, exempelvis bioetanol, biogas, biodiesel, vätgas och ursprungsmärkt förnybar el.
 - dieseltåg drivas med den andel förnybara drivmedel som är godkänd, dock minst 20 procent,
 - eltåg drivas med 100 procent förnybar el,
 - fordon inom serviceresor drivas med minst 40 procent förnybara drivmedel.
- Under programperioden ska klimatpåverkan från privata resor till vårdinrättningar minska, genom digitala och samordnade vårdmöten och stimulerande av hållbara resealternativ.
- År 2025 ska andelen förnybara drivmedel i upphandlade hyrbilar och transporttjänster vara minst 80 procent.
- Under programperioden ska klimatpåverkan per årsarbetare minska med minst 40 procent för tjänsteresor, inklusive egna godstransporter, jämfört med 2019.
- Vi ska stimulera våra medarbetare till att välja mer hållbara resealternativ för arbetspendling, med en målsättning att minska klimatpåverkan per anställd med minst 30 procent under programperioden, jämfört med 2019.
- Vi ska kartlägga förutsättningarna för att våra ambulanser och lantbruksfordon ska kunna drivas på förnybara drivmedel.

Så här gick det 2023

Klimatpåverkan

Region Jönköpings län redovisar sedan 2018 sin klimatpåverkan i enlighet med Greenhouse Gas Protocol¹ i en särskild klimatredovisning.

Delmål: Vi ska minska vår klimatpåverkan från direkt påverkbara utsläpp med minst 25 procent till år 2025 jämfört med 2019. Med det menar vi utsläpp i Scope 1 och 2 enligt Greenhouse Gas Protocol.

Direkta utsläpp (scope 1 och 2) uppgick sammantaget till ca 14 900 ton koldioxidekvivalenter. Det är en minskning med 7 % jämfört med 2022 och en minskning med 22 % jämfört med 2019, se figur 10. Det vill säga utsläppen behöver minska med ytterligare 3 procentenheter jämfört med 2019 för att 2025 års mål ska uppnås. Den huvudsakliga anledningen till de minskade utsläppen är de minskade utsläppen från kollektivtrafiken.

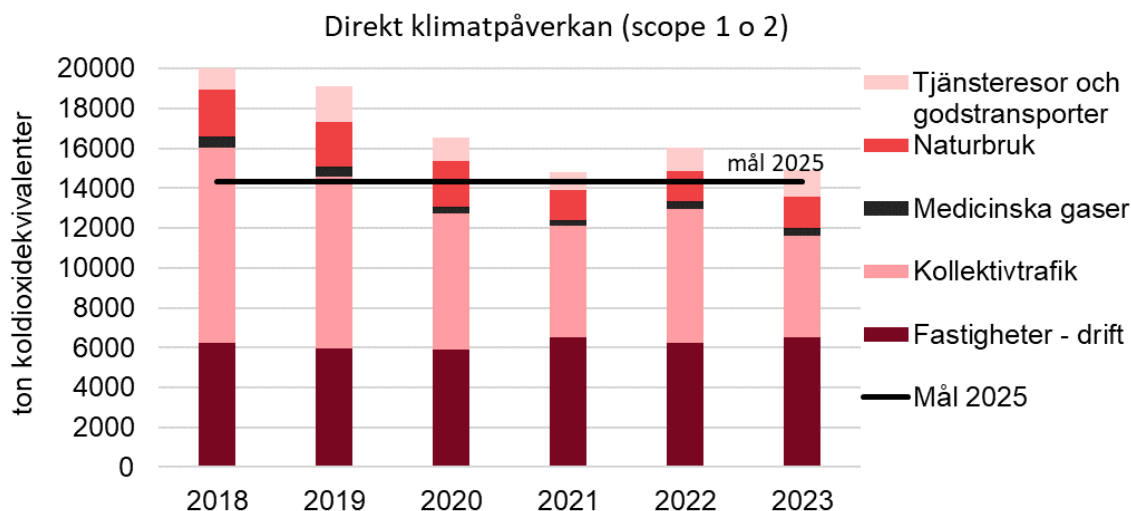
FAKTA – Klimatberäkningar

Greenhouse Gas Protocol (GHGP) är den internationellt mest vedertagna beräknings- och redovisningsstandarden för klimatberäkningar. Genom att dela in utsläppen i olika scope ges en tydlig bild av vilka utsläpp som är direkta och indirekta.

Scope 1: Direkta utsläpp som verksamheten har kontroll över, t.ex. utsläpp från bränslen i fordon.

Scope 2: Indirekta utsläpp som uppstår vid produktion av inköpt el, fjärrvärme och fjärrkyla.

Scope 3: Övriga indirekta utsläpp som bland annat uppstår från inköp av varor och tjänster, ny- och ombyggnation samt kapitalförvaltning.

Figur 10 Klimatpåverkan i enlighet med Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet) inom scope 1 och 2.

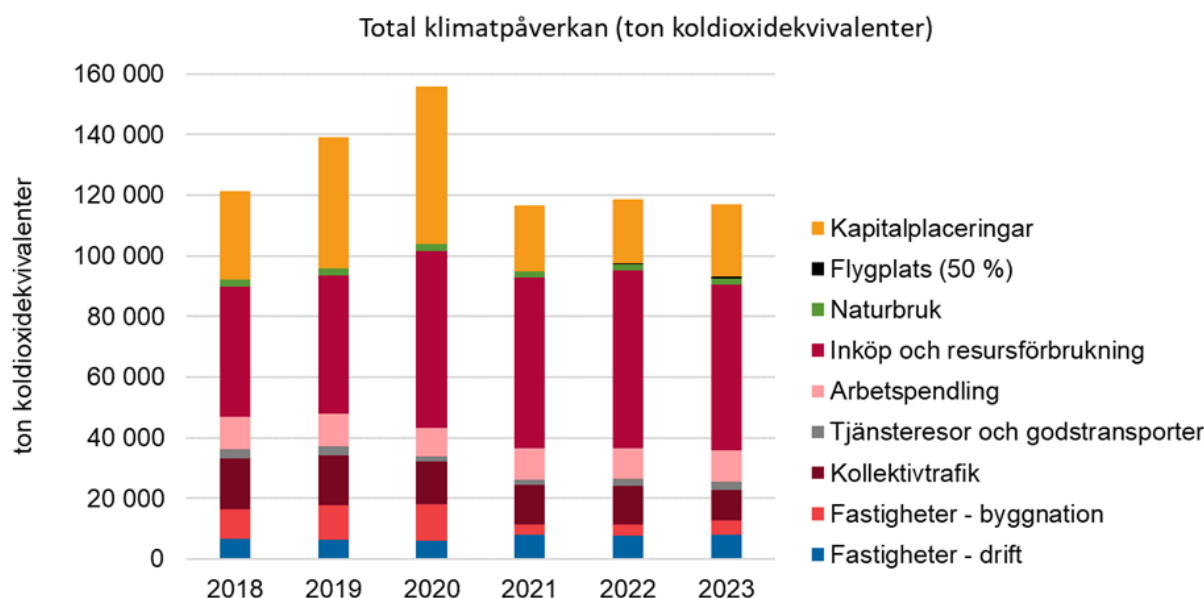
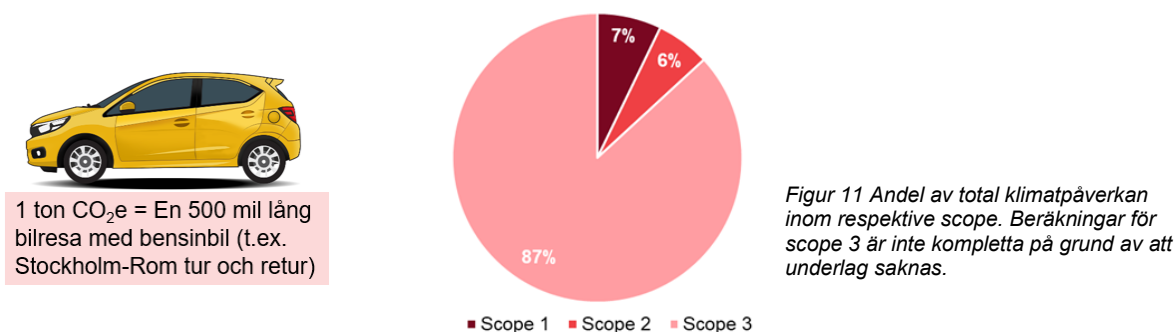
¹Ändringar som gjorts i beräkningsmetoder för klimatredovisning för 2023 är bland annat att emissionsfaktorer för biogas har justerats för 2022 och 2023. 2022 års värden har av olika skäl även justerats avseende förbrukningsmaterial, medicinska gaser och kapitalplaceringar.

En minskning av de direkta utsläppen med 22 % under 2019-2023 motsvarar en årlig reduktionstakt på 6 %. Länets koldioxidbudget visar att vi behöver minska länets utsläpp med i genomsnitt 13,8 % per år från och med 2024. Det innebär att Region Jönköpings län behöver öka reduktionstakten för att arbeta i linje med länets koldioxidbudget.

Vi har även en betydande klimatpåverkan från utsläpp vi kan påverka indirekt (scope 3) som byggnationer, materialanvändning, livsmedel, varutransporter, arbetspendling och kapitalförvaltning. Det har i hållbarhetsprogrammet slagits fast att även denna klimatpåverkan behöver minska betydligt.

Den totala klimatpåverkan uppgick 2023 till cirka 117 115 ton koldioxidekvivalenter (87 % kopplas till scope 3, se figur 11). Det är en minskning med 1 procent från föregående år och en minskning med 16 procent jämfört med 2019, se figur 12.

Den totala klimatpåverkan motsvarar cirka 17 procent av klimatpåverkan från alla transporter som gjordes inom länet 2021 (696 235 ton koldioxidekvivalenter, källa: koldioxidbudget för Jönköpings län).

Figur 12 Total klimatpåverkan i enlighet med Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet) inom scope 1, 2 och 3.

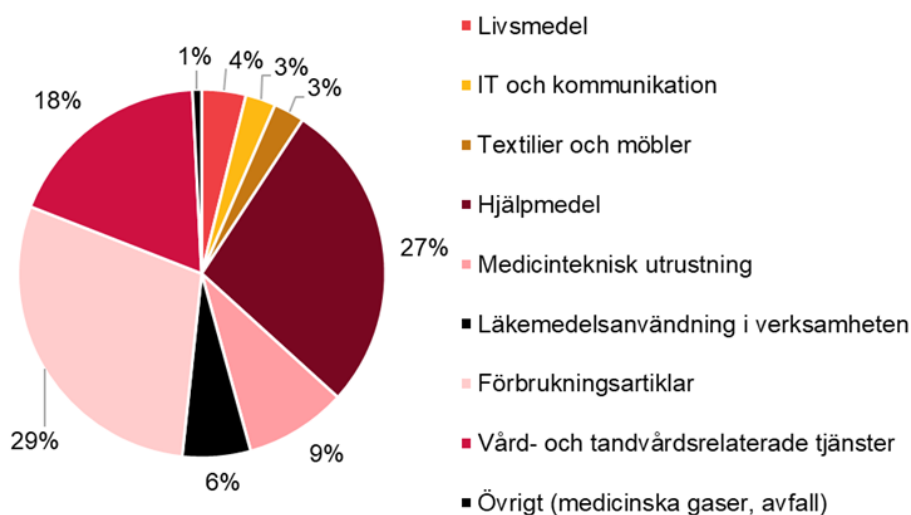
Följande större förändringar jämfört med föregående år kan konstateras:

- Klimatpåverkan från allmän kollektivtrafik har minskat med 24 %. Det beror främst på att leverantörerna återigen använder 100 % förnybar diesel istället för 97 % förnybar diesel, som av misstag användes under 2022.
- Klimatpåverkan från tjänsteresor har ökat med 33 %. Det beror på ett relativt kraftigt ökat resande med alla färdslag jämfört med 2022.
- Klimatpåverkan från ny- och ombyggnation har ökat med 37 %. Det beror till stor del på att utbetalda medel för ny- och ombyggnation har ökat med 65 %. Från och med 2023 ingår även nybyggnation som sker i hel- och delägda dotterbolag, till exempel den nya tågdepån i Nässjö.

En mindre förändring är att eftersom Region Jönköpings län från och med sommaren 2022 är delägare (50 %) i Jönköping Airport har halva klimatpåverkan från flygplatsen lagts till. Den klimatredovisningen omfattar inte klimatpåverkan till följd av de flygresor som sker till och från flygplatsen utan endast start och landning tillsammans med klimatpåverkan från den markförlagda verksamheten.

Anledningen till att klimatpåverkan från kapitalplaceringar minskade kraftigt under 2021 var att vi valde fler hållbara fonder och att energisektorn försvann ur den indexförvaltning som vi valt i vår aktieportfölj.

I figur 13 visas hur den totala klimatpåverkan fördelas mellan olika delposter inom Inköp och resursförbrukning. Som framgår av figuren dominerar utsläppen till följd av inköp av hjälpmedel, förbrukningsartiklar samt vård- och tandvårdsrelaterade tjänster som tillsammans utgör 74 % av klimatpåverkan i posten Inköp och resursförbrukning. Det finns dock stor osäkerhet i dessa beräkningar.

Figur 13 Fördelning (andel) av klimatpåverkan från olika delar i posten Inköp och resursförbrukning i figur 12.

Klimatanpassning

Delmål: 2022 har vi tagit fram handlingsplaner för de mest betydande klimatriskerna för vår verksamhet utifrån riskbedömning i vår klimatanpassningsplan.

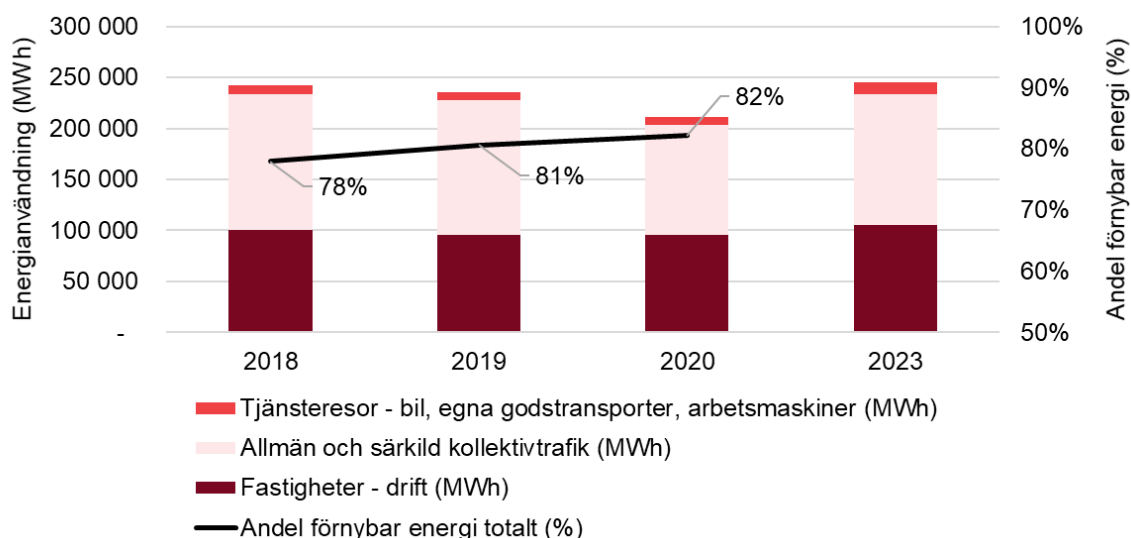
Arbetet med handlingsplaner kommer att ske löpande i samband med att verksamheterna arbetar med att ta fram rutiner för kontinuitetshantering. Tidigare genomförd riskbedömning visar att vi kommer att få ett varmare, blötare och torrare klimat. Det innebär ökade risker framför allt för våra fastigheter, infrastruktur, hälso- och sjukvård samt naturbruksgymnasierna. Under 2023 togs en ny risk- och sårbarhetsanalys fram där risker kopplat till ett förändrat klimat inkluderats. Exempel på risker och konsekvenser som lyfts i risk- och sårbarhetsanalysen och som kommer att hanteras i kontinuitetshantering är:

- Mer frekventa och långvariga värmeböljor som ökar risken för dödsfall och ohälsa.
- Mer regn under kort tid som ökar trycket på dagvattensystemets kapacitet som i sin tur leder till en ökad risk för översvämning som för med sig avbrott i verksamheten och skador på byggnader och infrastruktur.
- Ökad risk för torka och nivåvariationer i grundvattnet som kan påverka tillgången på vatten av bra kvalitet.

Energianvändning

I figur 14 visas total energianvändning och andel förnybar energi under 2018-2023 i Region Jönköpings län. Under 2023 användes totalt ca 245 356 MWh i kollektivtrafik, fastigheter, tjänsteresor med bil, egna godstransporter och arbetsmaskiner. Det är en ökning med 16 % jämfört med 2020.

Det beror till stor del på att kollektivtrafikens omfattning (MWh) ökade med 17 % mellan 2020 och 2021. Detta trots att fler, mer energieffektiva, elfordon togs i drift, vilket är positivt. 2020 var dessutom ett pandemiår som påverkade kollektivtrafiken negativt.

Figur 14 Energianvändning för olika delar av Region Jönköpings läns verksamhet samt andel förnybar energi under 2018-2023. Uppgifter saknas generellt för 2021-2022 samt för andel förnybar energi för 2023.

Energianvändningen för fastighetsdrift har ökat med ca 11 % jämfört med 2020. Det beror huvudsakligen på att ytan för våra fastigheter (egna och inhyrda) har ökat med ca 7 % och att 2023 var ett kallare år jämfört med 2020.

Energianvändningen för tjänsteresor – bil, egna godstransporter och arbetsmaskiner har ökat med 59 % jämfört med 2020. Det beror på att mängden tjänsteresor har ökat successivt sedan 2020 som var starkt påverkat av pandemin.

Andelen förnybar energi har tyvärr inte kunnat beräknas för 2023, arbete för att utveckla använt beräkningsverktyg kommer att ske under 2024.

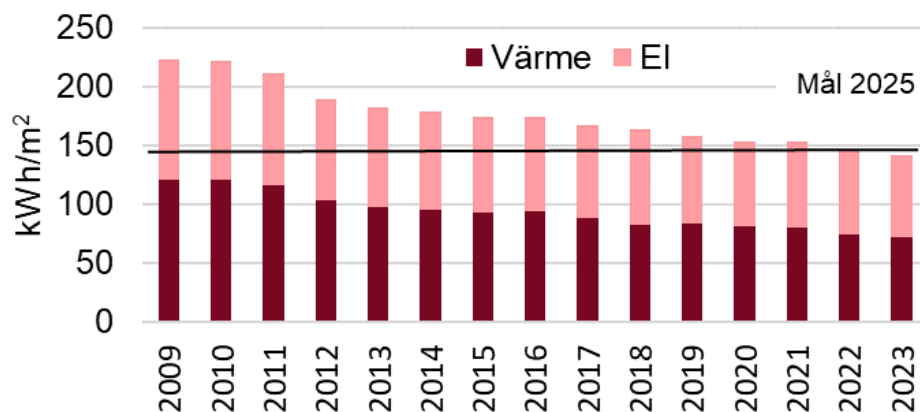
Delmål: Användningen av värme och el i våra fastigheter och verksamheter ska minska. År 2025 ska köpt energi understiga 145 kWh/m² vilket innebär en minskning med 11 % jämfört med 2019.

Region Jönköpings län har en omfattande energianvändning, till exempel använder **Länssjukhuset Ryhov varje dag:**

- 62 000 kWh fjärrvärme. Det motsvarar årsanvändningen av fjärrvärme för drygt 4 villor.
- 57 000 kWh el. Det motsvarar årsanvändningen av hushållsel för cirka 23 lägenheter.
- 265 m³ vatten. Det motsvarar cirka 1 800 badkar.

I figur 15 redovisas den genomsnittliga energianvändningen per kvadratmeter i egna fastigheter. Under 2023 köptes 142 kWh energi per kvadratmeter i våra egna fastigheter. Målet för 2025 uppnåddes redan 2022 till följd av att Region Jönköpings län under många år har bedrivit ett målmedvetet och framgångsrikt energieffektiviseringsarbete. Dessutom har solceller installerats motsvarande fem procent av elbehovet i Region Jönköpings läns fastigheter.

Målet är att solceller år 2025 ska producera cirka tio procent av elbehovet i våra fastigheter. Även nybyggnation påverkar mätetalet positivt eftersom nyare byggnader generellt är mer energieffektiva än äldre.

Figur 15 Genomsnittlig energianvändning i egna fastigheter (köpt energi).

Transporter

Delmål: År 2025 ska:

- bussar i allmän kollektivtrafik drivas med 100 % förnybara drivmedel. Med förnybara drivmedel menar vi till exempel bioetanol, biogas, biodiesel, vätgas och ursprungsmärkt förnybar el.
- dieseltåg drivas med den andel förnybara drivmedel som är godkänd, dock minst 20%,
- eltåg drivas med 100 % förnybar el.

Alla delmål uppnåddes för 2023.

Delmål: Under programperioden ska klimatpåverkan från privata resor till vårdinrättningar minska, genom digitala och samordnade vårdmöten och stimulerande av hållbara resealternativ.

Arbetet med att utveckla och sprida digitala vårdmöten har fortsatt under året och samordning av vårdbesök till sjukhusen sker utifrån patienternas behov och verksamheternas möjlighet till samordning. När det gäller arbetet med att stimulera fler patienter att välja hållbara resealternativ till vårdinrättningar har tyvärr planen att erbjuda gratis kollektivtrafikresa på kallelsen avbrutits. Orsaken är att de system som används för att skicka kallelser tillsammans med Jönköpings Länstrafiks betalsystem inte medger detta. Publika laddplatser för elfordon finns på alla tre akutsjukhusen.

Delmål: Vi ska stimulera våra medarbetare till att välja mer hållbara resealternativ för arbetspendling, med en målsättning att minska klimatpåverkan per anställd med minst 30 procent under programperioden, jämfört med 2019.

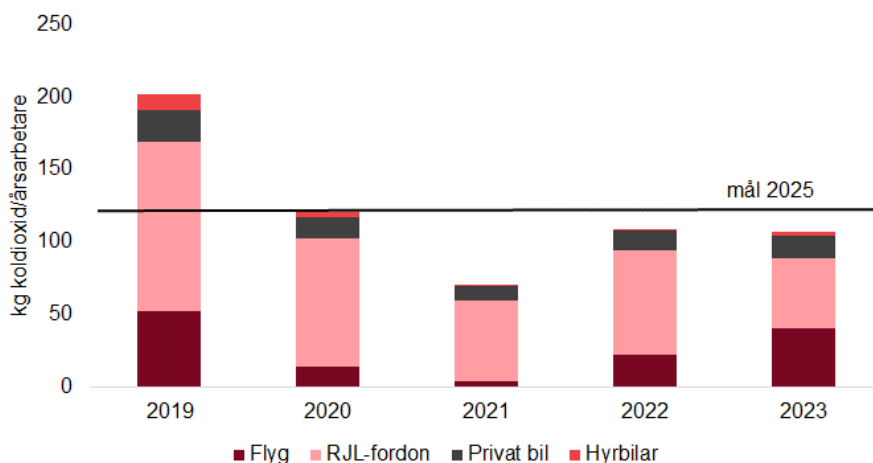
Möjligheten att köpa förmånscykel har återinförts via förmånsportalen under året. Under en period under året har medarbetare kunnat köpa Länstrafikens 30-dagarsbiljett med 20 % subvention. Utvärderingen visar dock inte på någon varaktig ökning av kollektivtrafik användningen hos de som använt erbjudandet. Möjligheten att köpa Länstrafikens rabatterade årskort genom månadsvisa löneavdrag finns kvar. För att underlätta samåkning till och från arbetsplatsen har en valbar hashtag, #samåkning, införts på intranätet. Den gör det möjligt för medarbetare att söka efter kollegor med liknande resvägar och tider.

Uppföljning av detta mål kommer att göras genom en förnyad resvaneundersökning under 2024.

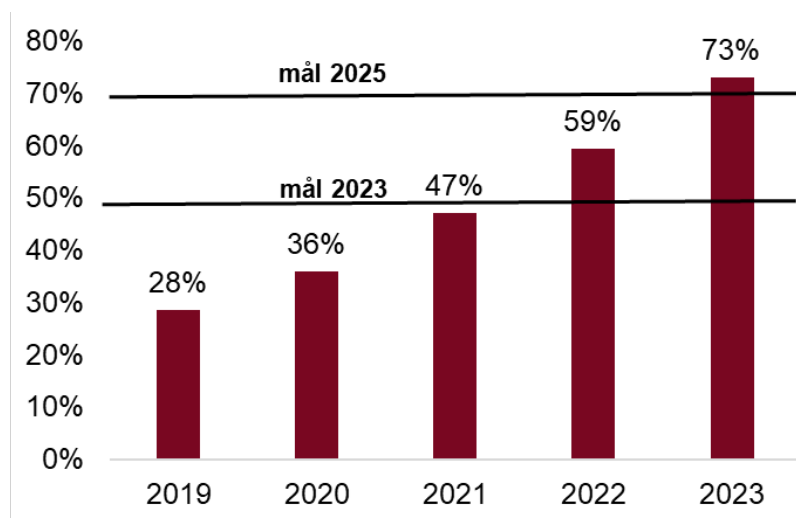
Delmål: Under programperioden ska klimatpåverkan per årsarbetare minska med minst 40 procent för tjänsteresor, inklusive egna godstransporter, jämfört med 2019.
År 2025 ska andelen förnybara drivmedel i upphandlade hyrbilar och transporttjänster vara minst 80 procent.

Klimatpåverkan från flyg har ökat kraftigt medan klimatpåverkan från Region Jönköpings läns fordon (exklusive ambulanser och arbetsmaskiner) har sjunkit vilket gör att målet för 2025 fortfarande uppnås, se figur 16. Den minskade klimatpåverkan från Region Jönköpings läns fordon beror huvudsakligen på att målet om andel förnybara drivmedel i egna fordon har överträffats, se figur 17. Detta beror delvis på att antalet el- och gasbilar har ökat och antalet hybridbensinbilar har minskat.

Ytterligare en bidragande anledning är att reduktionsplikten medförde att andelen förnybart bränsle ökade i både bensin och diesel. Under 2024 kommer denna effekt att i stora delar försvinna eftersom reduktionsplikten har sänkts kraftigt från och med 2024. Andelen förnybara drivmedel i upphandlade hyrbilar och transporttjänster uppgick till 92 % och uppfyllde därmed målet.

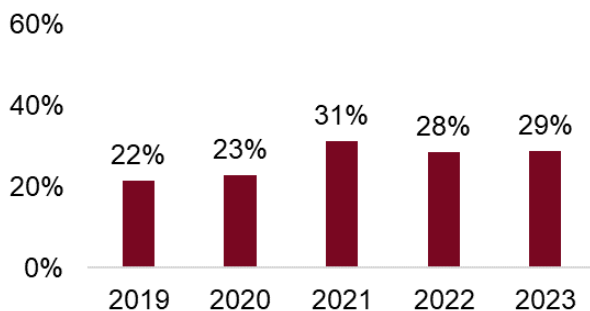
Figur 16 Klimatpåverkan från tjänsteresor och egna godstransporter (kg koldioxid/årsarbetare). I Region Jönköpings läns fordon ingår inte ambulanser och arbetsmaskiner i diagrammet. Klimatpåverkan från tågresor är så liten att den inte syns i diagrammet.

Figur 17 Andel förnybara drivmedel som används i Region Jönköpings läns fordon (exkl. arbetsmaskiner och ambulanser).

Delmål: Vi ska kartlägga förutsättningarna för att våra ambulanser och lantbruksfordon ska kunna drivas på förnybara drivmedel.

Finansiering av Tenhults naturbruksgymnasium och Stora Segerstad naturbrukscentrum, inklusive de lantbruksfordon som används, sker via kommunerna där eleverna är bosatta. Storleken på denna finansiering medger inte en övergång till förnybar diesel (HVO100). Utredning av förutsättningar för att tanka ambulanser med förnybar diesel kommer fortsätta under 2024. Omvärldsbevakning sker även beträffande möjlighet att i framtiden skaffa eldrivna ambulanser.

Figur 18 Andel förnybara drivmedel i ambulanser och lantbruksfordon.

Allmän kollektivtrafik med buss drivs helt av förnybara drivmedel. Dieseltågen använder 20 % förnybara drivmedel, medan eltågen körs på 100 % förnybar el och serviceresefordon använder 75 % förnybara drivmedel.

Gott exempel: Cykelpool på Ryhov

En cykelpool med fyra elcyklar har under året lanserats på Länsjukhuset Ryhov med syfte att främja hållbara tjänsteresor. Att boka en elcykel istället för bil när man ska kortare turer inom Jönköping är både klimatsmart och sparar tid. Tillgången är gratis och personalen slipper krångel med att hitta parkeringsplats och utlägg för parkeringsavgifter. Att cykla främjar även hälsa och välbefinnande. Denna cykelpool kommer att utvärderas med förhoppning om att kunna utvidgas även till sjukhusen i Eksjö och Värnamo.

På Länsjukhuset Ryhov har en cykelpool med fyra elcyklar lanserats under året för att främja hållbara tjänsteresor.

Vi bidrar till en sund livsmiljö

En sund livsmiljö innebär att våra verksamheter inte bidrar till negativa miljö- och hälsoeffekter. Vi väljer varor, kemiska produkter, livsmedel och läkemedel som gör så lite skada på miljö och hälsa som möjligt och vi främjar en hälsosam inom- och utomhusmiljö.

Mål

I hållbarhetsprogrammet finns nedanstående mål och delmål.

MÅL: Våra inom- och utomhusmiljöer ska vara hälsofrämjande och hållbara.

Delmål:

- Utomhusmiljön kring våra fastigheter ska vara hälsofrämjande och den biologiska mångfalden ska öka.
- Nybyggnation ska minst motsvara kriterierna för Miljöbyggnad silver. År 2025 ska de byggmaterial vi använder uppgå till minst 80 procent A- och B-klassade byggmaterial enligt Sunda Hus.

MÅL: Vi ska stärka den sociala hållbarheten och minska den negativa hälso- och miljöpåverkan genom våra upphandlingar.

Delmål:

- Under programperioden ska sociala hållbarhetskrav och mer långtgående miljökrav ställas i prioriterade upphandlingar. Livscykelperspektivet ska guida oss i val av produkter.
- År 2025 ska 100 procent av våra särskilt farliga* kemiska produkter ha utretts med syfte att hitta hälso- och miljöanpassade alternativ. Vi ska ha bytt ut produkter där det varit möjligt.

* Särskilt farliga kemiska produkter innehåller utfasningsämnen enligt Kemikalieinspektionens PRIO-verktyg och/eller REACH kandidatförteckning.

MÅL: Vi ska främja en hållbar läkemedelskedja som med bibehållen patientnytta bidrar till att minska miljöpåverkan från läkemedel.

Delmål:

- År 2025 ska antal uthämtade antibiotikarecept per år vara högst 250 recept per 1000 invånare, vilket innebär en minskning med 8 procent jämfört med 2019. Rekvirerad antibiotika för slutenvård ska minska i enlighet med Stramas* målsättningar.
- Under programperioden ska förskrivningen av prioriterade miljöbelastande läkemedel minska.
- Vi ska förbättra invånarnas kunskap om hur läkemedel påverkar miljön och hur överblivna läkemedel ska kasseras.
- Vi ska utöka samverkan med länets kommuner och länsstyrelsen om läkemedels miljöpåverkan och rening av läkemedelsrester.

* Det nationella nätverket Samverkan mot antibiotikaresistens.

MÅL: Vi ska främja en hållbar livsmedelsproduktion, hälsosamma matvanor och en ökad självförsörjningsgrad.

Delmål:

Av våra livsmedelsinköp ska år 2025:

- minst 95 procent av kött, mejeriprodukter och ägg vara producerade i enlighet med krav motsvarande svensk lagstiftning inom djurhållning,
- minst 50 procent av frukt, bär, grönsaker och potatis vara producerade i enlighet med krav motsvarande svensk lagstiftning inom livsmedelsproduktion,
- minst 95 procent av fisk och skaldjur vara märkt med MSC eller motsvarande för hållbart fiske/fiskodling,

- 100 procent av kaffe, te, drickchoklad och bananer vara producerade med sociala och etiska krav motsvarande Fairtrade och vara ekologiskt producerade,
- Minst 65 procent av de totala livsmedelsinköpen vara ekologiskt producerade.
- Öka användning av närproducerade livsmedel inom befintliga och kommande livsmedelsavtal samt genom att ta tillvara naturbruksgymnasiernas egenproducerade livsmedel.
- Vi ska servera måltider som främjar hälsosamma matvanor och minskar klimatpåverkan.

Så här gick det 2023

Inomhus- och utomhusmiljöer

Delmål: Utomhusmiljön kring våra fastigheter ska vara hälsofrämjande och den biologiska mångfalden ska öka.

Under 2024 kommer ängsytorna att byggas ut både på Länssjukhuset Ryhov och Värnamo sjukhus. Vi har under 2023 satt upp minst ett insektshotell på alla sjukhus, kulturhus och vårdcentraler som vi äger. En dagvattentank för bevattning är nedgrävd på Värnamo sjukhus och samma sak planeras på Länssjukhuset Ryhov under 2024. Vid Högländssjukhuset i Eksjö planeras nedgrävning av två dagvattentankar under 2024 eller 2025.

Delmål: Genom en hållbar byggprocess ska vi under programperioden minska klimatpåverkan från om- och nybyggnationer. Nybyggnation ska minst motsvara kriterierna för Miljöbyggnad silver. År 2025 ska de byggmaterial vi använder uppgå till minst 80 procent A- och B-klassade byggmaterial enligt Sunda Hus.

FAKTA – Miljöbyggnad

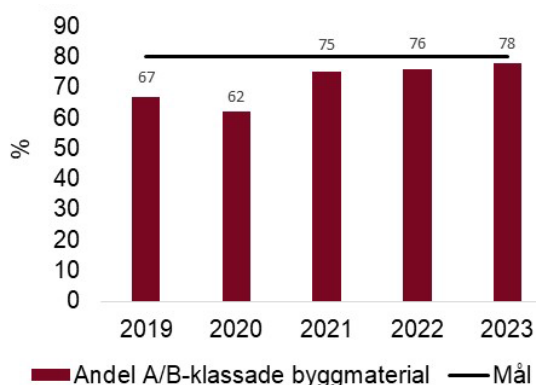
Miljöbyggnad är en svensk miljöcertifiering för byggnader. Certifiering kan ske i tre klasser:

Brons – Lagkrav eller rekommendationer följs.

Silver – Kräver att bland annat solskyddet, ljudmiljön och ventilationen är bättre än gällande lagkrav.

Guld – Motsvarar en hög nivå som de mest ambitiösa byggnaderna kan satsa på att få.

Inom området byggmaterial fortsätter vi arbeta för att öka andelen byggmaterial med hög miljöklassning (klass A och B enligt Sunda Hus) vid ny- och ombyggnation och vi närmar oss målet (80 %), se figur 19. Arbetet med att utbilda entreprenörer och projektörer fortsätter under 2024.

Figur 19 Andel (procent) A- och B-klassade byggmaterial enligt Sunda Hus vid ny- och ombyggnation.

Byggprocessen har utvecklats så att analys av om en stomme av trä kan användas istället för av betong sker i förstudien och projektspecifika klimatberäkningar görs. Vid varje projektstart kommer även ett hållbarhetsprogram att tas fram där det till exempel säkerställs att kriterierna för miljöbyggnad silver uppfylls. I ett projekt vid Höglandssjukhuset Eksjö arbetar vi särskilt intensivt eftersom kravet finns i upphandlingen, se även gott exempel på sidan 35.

Hållbar upphandling

Delmål: Under programperioden ska sociala hållbarhetskrav och mer långtgående miljökrav ställas i prioriterade upphandlingar. Livscykelperspektivet ska guida oss i val av produkter.

FAKTA – Samarbete för hållbar upphandling

Sedan 2010 bedriver Sveriges regioner ett framgångsrikt samarbete inom hållbar upphandling för att använda gemensamma resurser på ett effektivt sätt och offentlig upphandling som ett av de viktigaste verktygen att nå målen i Agenda 2030.

Under 2023 fakturerades Region Jönköpings län totalt ca 10,1 miljarder kronor. De tolv största leverantörerna fakturerade 38 % av den totala summan och dessa leverantörer rör kategorierna läkemedel (35 %), kollektivtrafik (30 %), vårdtjänster (19 %) och pensions-avsättningar (15 %).

All upphandling ska ske affärsmässigt genom konkurrens mellan olika leverantörer för att säkerställa en effektiv användning av resurser. Totalt har Region Jönköpings län cirka 3300 leverantörsavtal med en avtalsperiod på vanligtvis fyra år.

Huvuddelen av organisationens miljö- och klimatpåverkan sker via inköp av varor och tjänster. Genom upphandlingar med olika former av hållbarhetskrav finns därför stora möjligheter att påverka både den egna miljöbelastningen och marknaden i positiv riktning.

Under 2023 avslutades totalt 231 st upphandlingar. Av dessa var 164 (71 %) direktupphandlingar, det vill säga en form av upphandling där hållbarhetskrav oftast inte är möjligt eller lämpligt att ställa. I resterande 67 upphandlingar ställde vi mer långtgående miljökrav i 45 %, standardiserade miljökrav på produkter i 40 %, miljöbedömning av leverantör i 79 % och krav enligt uppförandekod för hållbara leveranskedjor i 58 % av upphandlingarna.

Någon form av hållbarhetskrav ställdes alltså i 90 % av upphandlingarna (exklusive direktupphandlingar), det vill säga i de upphandlingar som har bedömts vara viktiga att ställa hållbarhetskrav i, se figur 20.

Figur 20 Andel upphandlingar (exklusive direktupphandlingar) där någon form av miljö-/sociala/etiska krav ställs. Kraven kan vara antingen av standardkaraktär eller mer långtgående.

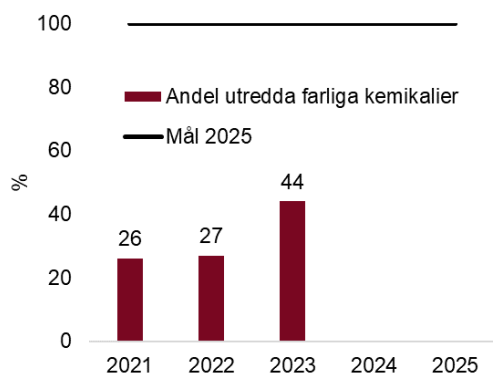
Under året har vi genomfört upphandlingar där det bland annat ställdes långtgående miljökrav för att främja en cirkulär möbelhantering, krav om återtagande och återbruk av mobiltelefoner och surfplattor, krav på minst 70 % återvunnet material i majoriteten av våra sopsäckar, energikrav på audiovisuella produkter samt krav som begränsar innehåll av skadliga ämnen i bland annat driftkemikalier, kontorsmaterial, profilprodukter, hygienpapper och -plast och i sjukvårdsprodukter.

I arbetet med att säkerställa hållbara leveranskedjor har Region Jönköpings län tillämpat Uppförandekoden för leverantörer inom till exempel områdena IT och kommunikation, livsmedel, vårdrelaterad utrustning och hjälpmedel, vårdrelaterade förbrukningsvaror, läkemedel samt medicinteknik. Under 2023 antog politiken den uppdaterade Uppförandekoden för leverantörer och den kommer att tillämpas i nya kontraktsvillkor under 2024.

Delmål: År 2025 ska 100 procent av våra särskilt farliga* kemiska produkter ha utretts med syfte att hitta hälso- och miljöanpassade alternativ. Vi ska ha bytt ut produkter där det varit möjligt.

* Särskilt farliga kemiska produkter innehåller utfasningsämnen enligt Kemikalieinspektionens PRIO-verktyg och/eller REACH kandidatförteckning.

Region Jönköpings län arbetar systematiskt med att byta ut kemiska produkter till alternativ som är mindre farliga. Under 2023 har Region Jönköpings län minskat antalet särskilt farliga kemiska produkter. 44 % av de särskilt farliga kemiska produkterna som fortfarande används har under 2023 utretts med syfte att hitta hälso- och miljöanpassade alternativ, se figur 21.

Figur 21 Andel utredda särskilt farliga kemiska produkter med syfte att hitta hälso- och miljöanpassade alternativ.

Under 2024 fortsätter arbetet med att utreda de produkter som fortfarande används med förhoppningen att kunna ersätta ännu fler.

Läkemedel

Delmål: År 2025 ska antal uthämtade antibiotikarecept per år vara högst 250 recept per 1000 invånare, vilket innebär en minskning med 8 % jämfört med 2019. Rekvirerad antibiotika för slutenvård ska minska i enlighet med Stramas* målsättningar.

Under programperioden ska förskrivningen av prioriterade miljöbelastande läkemedel minska.

Vi ska förbättra invånarnas kunskap om hur läkemedel påverkar miljön och hur överblivna läkemedel ska kasseras.

Vi ska utöka samverkan med länets kommuner och länsstyrelsen om läkemedels miljöpåverkan och rening av läkemedelsrester.

* Det nationella nätverket Samverkan mot antibiotikaresistens.

FAKTA – Läkemedelskommittén

Läkemedelskommittén är ett expertorgan inom läkemedel och läkemedelsterapi som verkar för en rationell, säker och kostnadseffektiv hantering av läkemedel där patientens och samhällets bästa beaktas.

Antal uthämtade antibiotikarecept per 100 invånare uppgick till 246 under 2023. Förskrivningen av antibiotika i öppenvård har nu stabiliserat sig under 250 recept per 1000 invånare och år. Region Jönköping ligger på plats fyra av alla 21 regioner i Sverige i arbetet med att begränsa antibiotikaförskrivningen. Sjukhusens förskrivning minskar något och motsvarar 25 % av alla recept och vårdcentralerna fortsätter att öka något och motsvarar nu 54 % av alla uthämtade antibiotikarecept.

Arbetet med att begränsa förskrivning av prioriterade miljöbelastande läkemedel sker enligt Region Jönköpings läns förteckning över prioriterade miljöbelastande läkemedel med förslag till åtgärder.

Ett exempel på ett prioriterat miljöbelastande ämne är diklofenak som finns i olika smärtstillande preparat. Diklofenak kan påverka njurar och lever hos bland annat fiskar. Störst miljöpåverkan blir det när ämnet används i gel som smörjs på huden. Det beror på att en mycket liten del av ämnet tränger in i huden och resten tvättas bort och kommer ut i vattendragen eftersom reningsverken inte är byggda för att kunna rena läkemedelsrester. Under 2023 har en intern och extern informationskampanj om vikten av att begränsa användningen av diklofenakgel genomförts.

Region Jönköpings län deltar i en nätverksgrupp, som leds av Länsstyrelsen, om rening av läkemedelsrester i avloppsvatten. Under hösten arrangerades workshopen "Vatten ur ett cirkulärt perspektiv" där bland annat läkemedelsrening som en samhällsutmaning togs upp.

Livsmedel

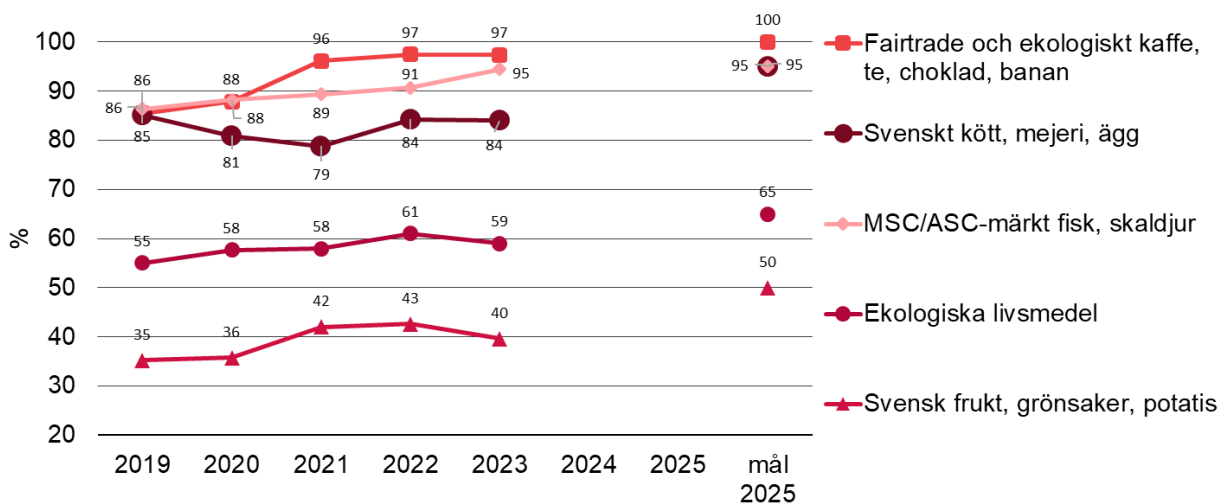
Delmål: Av våra livsmedelsinköp ska år 2025:

- minst 95 procent av kött, mejeriprodukter och ägg vara producerade i enlighet med krav motsvarande svensk lagstiftning inom djurhållning,
- minst 50 procent av frukt, bär, grönsaker och potatis vara producerade i enlighet med krav motsvarande svensk lagstiftning inom livsmedelsproduktion,
- minst 95 procent av fisk och skaldjur vara märkt med MSC eller motsvarande för hållbart fiske/fiskodling,
- 100 procent av kaffe, te, drickchoklad och bananer vara producerade med sociala och etiska krav motsvarande Fairtrade och vara ekologiskt producerade,
- minst 65 procent av de totala livsmedelsinköpen vara ekologiskt producerade.

Öka användning av närproducerade livsmedel inom befintliga och kommande livsmedelsavtal samt genom att ta tillvara naturbruksgymnasiernas egenproducerade livsmedel.

En översikt av alla livsmedelsmål med tillhörande slutmål för 2025 redovisas i figur 22. Delmål finns för respektive år fram till 2025 och för 2023 uppnåddes endast delmålet för MSC-märkt fisk och skaldjur. Arbetet med att nå slutmålen för 2025 fortsätter.

Våra tre centralkök är KRAV-certifierade.

Figur 22 Översikt – delmål inom livsmedelsområdet.

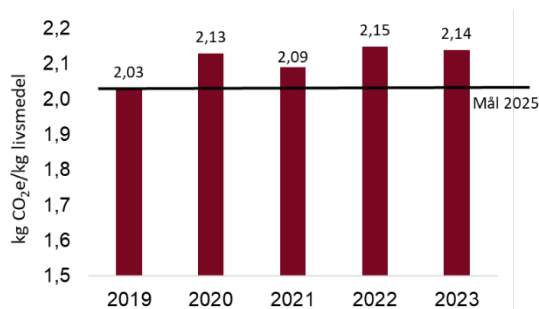
Regional utveckling har under 2022 slutfört en förstudie för att utreda vilka av de livsmedel som naturbruksgymnasierna producerar som skulle kunna användas av område måltid. I gällande livsmedelsupphandlingar finns krav på en aktiv dialog för att under avtalsperioden främja närproducerade livsmedel.

Delmål: Vi ska servera måltider som främjar hälsosamma matvanor och minskar klimatpåverkan.

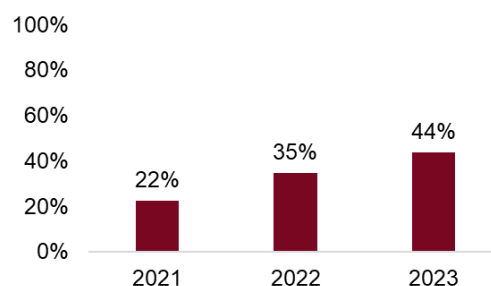
2020 fastställdes en kostpolicy med tillhörande tillämpningsanvisningar med syfte att främja hälsosamma matvanor och en minskad klimatpåverkan. Arbetet pågår med att genomföra aktiviteter och följa upp efterlevnaden.

Exempel på aktiviteter är informations- och utbildningsinsatser för olika målgrupper, till exempel invånare, medarbetare, patienter samt restaurangbesökare.

Målsättningen är att klimatpåverkan från inköpta livsmedel ska minska under perioden 2019-2025. Klimatpåverkan per kg livsmedel har istället ökat, se figur 23. Under 2024 kommer ett arbete att inledas med att klimatberäkna olika rätter och resultatet kommer användas i menyplanering samt kommuniceras till patienter och restaurangbesökare. Andelen fika som klassas som hälsofika som beställs via område måltid har ökat till cirka 44 % under 2023, se figur 24.

Figur 23 Genomsnittlig klimatpåverkan per kg inköpta livsmedel i Region Jönköpings län.

Figur 24 Andel hälsofika som beställs via område måltid.

Vår målsättning är att erbjuda måltider som främjar hälsosamma matvanor och samtidigt minskar miljö- och klimatpåverkan. Vi strävar efter att öka användningen av närproducerade livsmedel genom befintliga och framtida livsmedelsavtal. Dessutom vill vi ta till vara på naturbruksgymnasiernas egenproducerade livsmedel.

Gott exempel: Återbruk av byggmaterial

I samband med ombyggnad av Hus 06/25 på Höglandssjukhuset Eksjö har byggmaterial återbrukats. En hållbarhetsbedömning av återbruk har genomförts för att visa bland annat climateffekter och minskade kostnader för avfall.

Störst klimatbesparingspotential finns i stomme och fasadtegel. Minskad avfallskostnad för de återbruksinventerade produkterna beräknades till ca 4,6 miljoner kr. Ett viktigt syfte med projektet var att höja kunskapsnivån inom området och föra vidare lärdomar som framkommit för att öka återbruk även i framtida projekt i Region Jönköpings län. Det som har fungerat bra är god dialog och att ta tillvara på reservdelar. Däremot är det många produkter som ännu inte kommit till användning och det är därför svårt att avgöra hur bra återbruksarbetet har fungerat i sin helhet. Detta är en del i omställningen från linjär till cirkulär ekonomi och ökad resurseffektivitet.

I samband med ombyggnaden av Hus 06/25 på Höglandssjukhuset Eksjö har vi aktivt återanvänt byggmaterial för att främja hållbarhet.

Vi använder våra resurser klokt

Klok resursanvändning innebär att våra verksamheters utveckling inte tar resurser från kommande generationer. Vi använder både naturliga och ekonomiska resurser på ett effektivt och hållbart sätt.

Mål

I hållbarhetsprogrammet finns nedanstående mål och delmål.

MÅL: Vi ska öka andelen cirkulära materialflöden, avfallsmängden ska minska och återvinningen ska öka.

Delmål:

- Hållbar användning av förbrukningsmaterial: År 2025 ska klimatpåverkan från prioriterade förbrukningsartiklar minska med minst 15 procent jämfört med 2019. De prioriterade förbrukningsartiklarna listas i vår handbok för klokare materialval.
- Vid flytt eller nyetableringar ska en så stor andel som möjligt av inredningen vara återanvänd.
- Vårt matsvinn ska minska med minst 30 procent till 2025 jämfört med 2020.
- År 2025 ska allt matavfall sorteras ut, med syfte att främja produktion av biogas och biogödsel.

MÅL: Vår kapitalförvaltning ska vara socialt hållbar och bidra till minskat fossilberoende.

Delmål:

- Den relativa klimatbelastningen från vår kapitalförvaltning ska minska jämfört med år 2019 och klimatbelastningen ska vara lägre än för jämförbara index. Målet omfattar aktieinnehav och mäts i ton koldioxidekvivalenter/mnkr av portföljens innehavs totala omsättning.

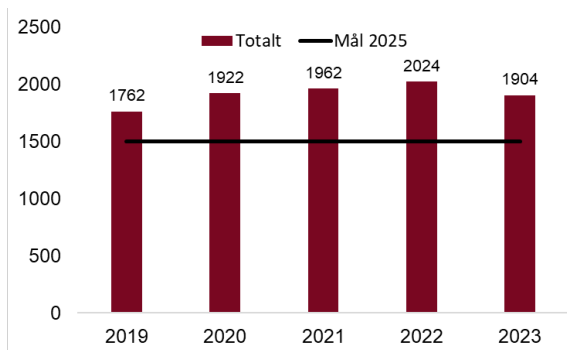

Så här gick det 2023

Förbrukningsartiklar

Delmål: Hållbar användning av förbrukningsmaterial: År 2025 ska klimatpåverkan från prioriterade förbrukningsartiklar minska med minst 15 procent jämfört med 2019. De prioriterade förbrukningsartiklarna listas i vår handbok för klokare materialval.

Användning av förbrukningsmaterial ger effekt på klimat och ekonomi. I vår handbok för klokare materialval ges, för ett antal prioriterade förbrukningsartiklar, vägledning för att minska onödig användning, byta engångs- till flergångsprodukter, gå över från fossila till återvunna och förnybara material samt öka materialåtervinningen av restprodukter. Under 2023 har ett mätetal för uppföljning av klimatpåverkan från inköp av våra prioriterade förbrukningsartiklar börjat användas, se figur 25. Det är användningen av handskar och kundanpassade operationsset som bidrar till den största delen av klimatpåverkan.

Figur 25 Klimatpåverkan från prioriterade förbrukningsartiklar (ton koldioxidekvivalenter).

Vi strävar efter att fram till år 2025 minska klimatpåverkan från prioriterade förbrukningsartiklar med minst 15 % jämfört med 2019.

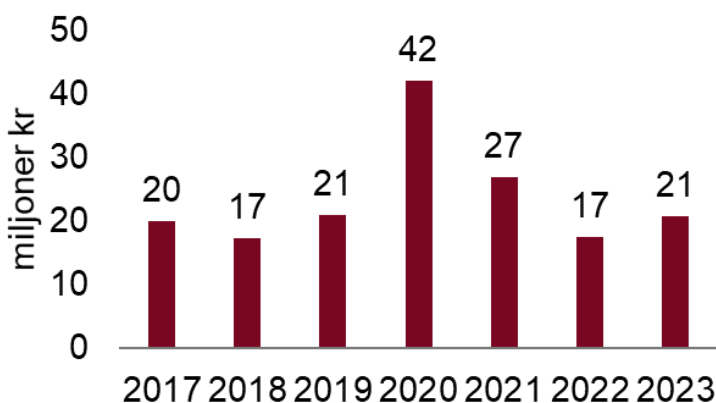
Cirkulär ekonomi

Delmål: Vid flytt eller nyetableringar ska en så stor andel som möjligt av inredningen vara återanvänd.

FAKTA – cirkulär ekonomi

En cirkulär ekonomi är motsatsen till den traditionella, linjära ekonomin. Istället för att tillverka, köpa, använda och sedan slänga sakerna, utnyttjas allt som tillverkats så länge det går. När sakerna är förbrukade återanvänds och återvinns så mycket som möjligt om och om igen – allt för att tära mindre på jordens resurser och minska mängden avfall.

Genom att samordna och öka tillgängligheten på begagnade möbler i Region Jönköpings län bidrar möbelförrådet till att färre nya möbler köps in, se figur 26. Under det senaste året har cirka 1300 möbler återanvänts vilket bedöms innebära en besparing på cirka 4,0 miljoner kronor. Andra exempel på åtgärder för att främja cirkulär ekonomi är att IT-centrum under lång tid säkerställt att utbytt, men fungerande IT-utrustning, återanvänds eller återvinns. Via nytt avtal för mobiltelefoni under 2023 finns numera möjlighet att skicka enheter på reparation. Genom att reparera kan vi förlänga produkternas livslängd vilket är en viktig del av den cirkulära ekonomin. Ett samarbete finns också med biståndsorganisationen Human Bridge, som förmedlar materialbistånd till sjukhus runt om i världen.

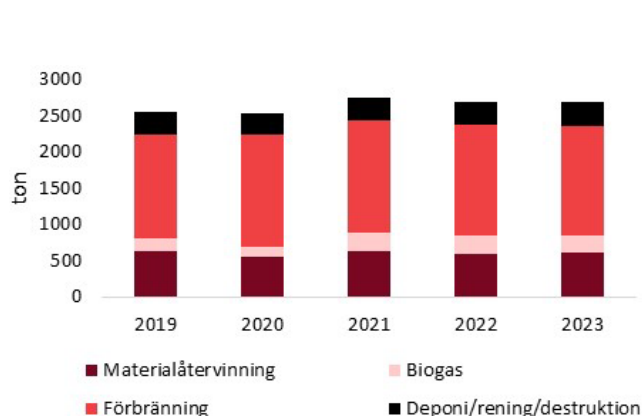

Figur 26 Inköp av nya möbler/inredning i Region Jönköpings län.

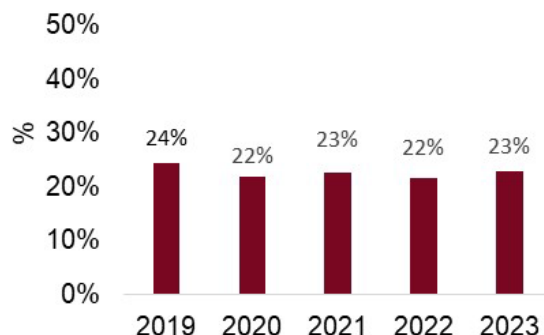
På länets tre sjukhus görs ett aktivt arbete med att styra innehållet i vårdenheternas läkemedelsförråd genom så kallad läkemedelsservice. Förråden är anpassade efter vårdenhetens specialitet och innehåller de läkemedel som används ofta på enheten. Det gör att läkemedel som används sällan undviks och att vi minimerar mängden läkemedel som kasseras på grund av att de passerat utgångsdatum. Det finns också ett elektroniskt söksystem för att lokalisera läkemedel som inte finns i det egna förrådet men som finns att tillgå på sjukhuset i övrigt.

Avfall

Inom Region Jönköpings län uppkom cirka 2 700 ton avfall under året. Elva procent av detta var så kallat farligt avfall, till exempel smittförande avfall, amalgam, läkemedelsavfall, kemiska produkter, oljor, elektronik, ljuskällor och batterier. I figur 27 redovisas totala avfallsmängder och hur avfallet tas omhand. I figur 28 redovisas hur stor andel av den totala avfallsmängden som materialåtervinns. Under 2023 har ett projekt startats upp med syfte att öka materialåtervinningen.

Figur 27 Total mängd avfall (inklusive farligt avfall) samt omhändertagande.

Figur 28 Andel av den totala mängden avfall som materialåtervinns.

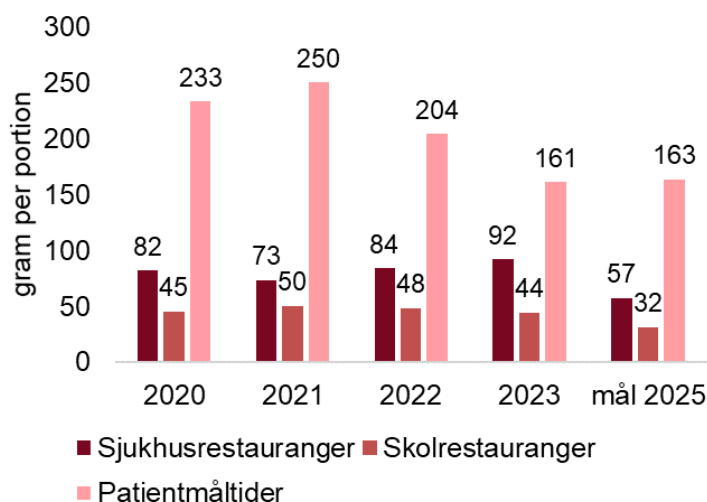
Delmål: Vårt matsvinn ska minska med minst 30 procent till 2025 jämfört med 2020. År 2025 ska allt matavfall sorteras ut, med syfte att främja produktion av biogas och biogödsel.

En patientportion är cirka 450 gram medan en portion i sjukhusrestaurangerna är cirka 675–700 gram. I figur 29 visas matsvinnet uttryckt i gram per portion. Förändringen 2023 jämfört med basår 2020 var:

Sjukhusrestauranger: +12 procent

Skolrestauranger: -2 procent

Patientmåltider: -31 procent

Figur 29 Matsvinn från restauranger på sjukhus och skolor (naturbruksgymnasier och folkhögskolor) samt från servering av mat till patienter på sjukhusavdelningar. Matsvinn inkluderar produktionssvinn, beställnings-/ serveringssvinn och tallrikssvinn.

Matsvinnet från patientmåltider har minskat bland annat tack vare en samverkan mellan sjukhusen i Eksjö och Värnamo som innebär att man erbjuder en fast 15-rättersmeny samt enportionslådor som har längre hållbarhet. Övergången till en fast 15-rättersmeny har minskat matsvinnet genom att underlätta för patienten att hitta mat som hen tycker om och problemet med överbeställningar har minskat. Detta system kommer att införas även på Länssjukhuset Ryhov vintern 2024/2025 och matsvinnet från patientportioner beräknas därmed kunna minska ytterligare.

Matsvinnet från sjukhusrestaurangen på Ryhov har däremot ökat jämfört med basåret. Flera aktiviteter pågår med syfte att minska svinnet även där, till exempel utvecklade tillagningsprognoser, eventuell övergång till portionering (som redan finns i Eksjö). Matsvinnsvveckan kommer även fortsättningsvis att uppmärksammas för att öka gästernas medvetenhet.

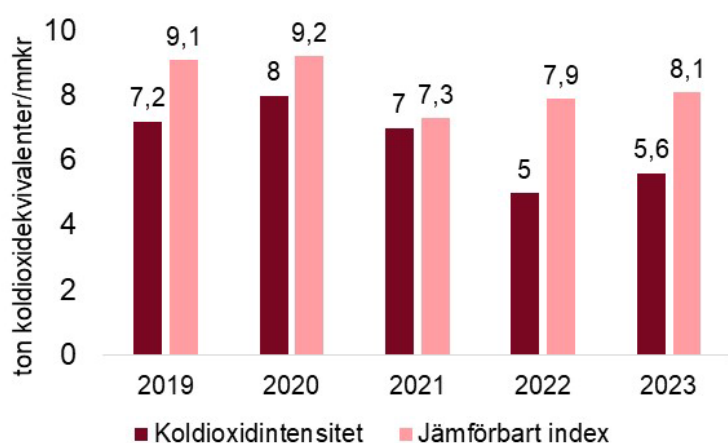
Under 2023 och inledningen av 2024 har matavfallsinsamling införts i samtliga verksamheter. Uppföljning av hur det fungerar kommer att göras under 2024.

Kapitalförvaltning

Delmål: Den relativa klimatbelastningen från vår kapitalförvaltning ska minska jämfört med år 2019 och klimatbelastningen ska vara lägre än för jämförbara index. Målet omfattar aktieinnehav och mäts i ton koldioxidekvivalenter/mnkr av portföljens innehavs totala omsättning.

Koldioxidintensiteten för 2023 i förhållande till basår 2019 visar en lägre klimatpåverkan. Utfallet för 2023 har ökat jämfört med 2022, men det har inte gjorts några faktiska förändringar i sammansättningen av portföljen sedan 2022.

I budget har det beslutats att ambitionen är att våra investeringar under perioden 2015-2025 ska finansieras med egna, och inte lånade medel. Egenfinansieringsgrad för investeringar mäts genom att verksamhetens resultat tillsammans med avskrivningar, divideras med nettoinvesteringen det aktuella året. Målet om egenfinansiering av investeringar förutsätter alltså ett överskott på verksamhetens resultat tillsammans med avskrivningar som täcker årets investeringar. För perioden 2015-2023 uppgår egenfinansieringsgraden till 124 procent.

Figur 30 Mätetalet koldioxidintensitet omfattar regionens aktieportfölj och beskriver klimatpåverkan i relation till aktiebolagens omsättning (ton CO₂e/omsatta mnkr).

Gott exempel: Cirkulär möbelhantering

Inom Region Jönköpings län är konsumtionen av möbler relativt hög och många möbler kasseras i förtid. Därför har tydliga riktlinjer för både anskaffning och avyttring av möbler tagits fram under 2023. I samband med detta har även en leverantör upphandlats som kan tillhandahålla reparationsarbete samt begagnade och nya möbler.

Anskaffning av möbler:

1. Nyttja befintliga möbler i verksamheten.
2. Laga och restaurera befintliga möbler.
3. Anskaffa möbler via Region Jönköpings läns möbelförråd.
4. Köp begagnade möbler via leverantör.
5. Köp nya möbler via leverantör.

Avyttring av möbler:

1. Intern cirkulation av möbler via möbelförrådet.
2. Försäljning via auktionsfirma.
3. Skänka till välgörenhet.
4. Skänka till personal.
5. Kassera.

Cirkulär möbelhantering – anskaffning

Börja alltid på steg 1! Är svaret nej?

Gå då vidare steg för steg tills svaret är ja!

1

Nyttja befintliga möbler inom verksamheten?

2

Laga och restaurera befintliga möbler?

3

Anskaffa möbler via möbelförråd?

4

Köp begagnade möbler via leverantör?

5

Köp nya möbler från leverantör?

NATIONELLA JÄMFÖRELSE

Olika nationella jämförelser görs med syfte att jämföra information om kvalitet, resultat och kostnader inom områden som regioner ansvarar för. Jämförelser stimulerar till att lära av varandra, förbättra kvaliteten och effektivisera verksamheten.

I 2023 års rapport från Sveriges kommuner och regioner (SKR) kring miljöarbetet i Sveriges regioner jämförs sex områden, som baseras på utfallet för 2022. Det här är Region Jönköpings läns placering bland landets 21 regioner. Värdet inom parentes anger förra årets placering:

- Energianvändning per lokalyta, plats 2 (1)
- Ekologiska livsmedel, mätt som ekonomiskt värde, plats 1 (1)
- Medicinska gasers klimatpåverkan, plats 4 (2)
- Antibiotikaförskrivning, plats 4 (5)
- Avfallshantering, plats 12 (11)
- Förnybara drivmedel i kollektivtrafiken, plats 18 (17)

Om samtliga sex indikatorer vägs samman kommer Region Jönköpings län på en andra plats efter att ha varit på plats ett tre år i rad.

På webbplatsen Kolada (jämföraren) publicerar SKR årligen ett stort antal nationella jämförelser. Nedan redovisas exempel på indikatorer som rör social och ekonomisk hållbarhet:

- Soliditet (eget kapital minus pensionsskuld för pensionsförmåner intjänade före 1998 inklusive löneskatt, dividerat med totala tillgångar), plats 1 (1). (uppgift från 2022)
- Strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad, kr/invånare (kostnadsnivån för hälso- och sjukvård sedan hänsyn tagits till kostnadspåverkande faktorer som regionen inte kan påverka, bland annat befolkningens ålderssammansättning m.m.), plats 15 (12). (uppgift från 2022)
- Hälso- och sjukvårdsbarometern för 2023 visar att 77 procent av kvinnorna och 82 procent av männen i Jönköpings län har stort förtroende för sjukvården som helhet i regionen. Samlat resultat är 79 procent, plats 1 (1).
- Hälso- och sjukvårdsbarometern för 2023 visar att 63 procent av kvinnorna och 78 procent av männen uppfattar att vården ges på lika villkor. Samlat resultat är 70 procent, plats 1 (2).
- Andel heltidsarbetande månadsavlönade, enligt SKR:s personalstatistik, plats 20 (20). (uppgift från 2022)

Som framgår ovan ligger Region Jönköpings län i framkant inom flera av de nationella jämförelser som görs även inom social och ekonomisk hållbarhet.

GRI²-INDEX

Denna hållbarhetsredovisning är en del av (bilaga) Region Jönköpings läns årsredovisning för år 2023. Hållbarhetsredovisningen är upprättad i enlighet med Global Reporting Initiative Standards. För samtliga upplysningar där uppgift ska lämnas fördelat per region, har vi gjort avsteg eftersom Region Jönköpings län enbart verkar i ett län. Nedan redovisas en översikt av var information om de olika upplysningarna enligt GRI finns. I de fall hänvisning görs till årsredovisningen föregås sidangivelsen av ett Å.

Användning av GRI Standards *Region Jönköpings län har rapporterat i enlighet med GRI Standards för perioden 1 januari 2023 – 31 december 2023.*

GRI 1 *GRI 1: Foundation (2021) har följts.*

Tillgänglig sektorspecifik standard *Tillgänglig sektorspecifik standard för Region Jönköpings läns verksamhet saknas.*

Upplysning	Beskrivning	Sida	Utelämnad information/ kommentar
GRI 2: GENERELLA UPPLYSNINGAR (2021) Organisationen och dess rapporteringsmetoder			
2-1	Information om organisationen		<i>Region Jönköping län, svensk offentlig verksamhet med huvudkontor i Jönköping</i>
2-2	Enheter som ingår i organisationens hållbarhetsrapport	7	
2-3	Rapporteringsperiod, rapporteringscykel och kontaktperson	36	<i>Kontaktperson: Maria Cannerborg, miljöchef, maria.cannerborg@rjl.se</i>
2-4	Korrigerig av information	18	<i>Korrigeringar har skett för klimatbokslutet, se fotnot på sid 18.</i>
2-5	Extern granskning/verifiering		
Verksamhet och medarbetare			
2-6	Aktiviteter, värdekedja och andra affärsrelationer	26 Å: 8-11, 30, 39, 46, 71, 84, 86-91	<i>Inga väsentliga förändringar sedan föregående redovisning.</i>
2-7	Anställda	13 Å22-28	
2-8	Arbetare som inte är anställda		<i>Avsteg. Systemstöd för att summera på en aggregerad nivå saknas. I huvudsak rör det sig om hyrpersonal inom grupperna läkare och sjuksköterskor med en totalkostnad under 2023 på ca 310 mnkr. I viss mån hyrs även konsulter inom IT in för olika projekt och utvecklingsarbeten.</i>
Styrning			
2-9	Styrningsstruktur och sammansättning	Sid 6-7 Å92-94	<i>Regionfullmäktiges medlemmar finns här: https://rjl.tromanpublik.se/. De väljs genom allmänna demokratiska val vart fjärde år. Avsteg: Ledamöters ordinarie arbeten eller bisysslor saknas. Uppgift om intressentrepresentation bedöms ej var relevant, då alla ledamöter väljs genom demokratiska val.</i>
2-10	Nominering och val av högsta styrande organ		<i>Nominering sker i de olika partierna inför valen.</i>
2-11	Ordförande för det högsta styrelseorganet		<i>Ordförande i regionfullmäktige (Desirée Törnqvist, Socialdemokraterna) har inte har någon ledande befattning i övrigt i organisationen.</i>

Upplysning	Beskrivning	Sida	Utelämnad information/ kommentar
2-12	Det högsta styrelseorganets roll i att övervaka hanteringen av påverkan	6-7	Se även https://rjl.se/Demokrati/politisk-organisation/arbetsordning-och-reglementen-for-politiska-organ/
2-13	Delegering av ansvar för att hantera påverkan	6-7	
2-14	Det högsta styrelseorganets roll i hållbarhetsrapportering	6-7	
	Intressekonflikter		Jäv regleras i Kommunallagen och vi följer dessa regler.
2-16	Kommunikation av kritiska problem		Från om och med 2023 fastställer styrelse och nämnder sina egna internkontrollplaner. Det tas fram rapporter för varje kontrollmoment som löpande delges regiondirektören och som anmälningsärende till regionstyrelsen. I mars 2024 får regionstyrelsen en sammanfattande presentation av samtliga kontrollmoment för 2023. Regionstyrelsen får även information om övriga nämnders internkontrollarbete. Avsteg: Systemstöd för att summera på en aggregerad nivå saknas.
2-17	Det högsta styrelseorganets kollektiva kunskap		En årlig hållbarhetsdag arrangeras dit även politiker bjuds in.
2-18	Utvärdering av det högsta styrelseorganets prestationer		Görs via internkontroll och i vissa fall anlitas externa revisioner. Under 2023 hanterades rapport från KPMG avseende hållbarhetsarbete utifrån Agenda 2030.
2-19	Ersättningspolicy		Regleras i Arvodesregler för förtroendevalda i Region Jönköpings län som beslutats av Regionfullmäktige 2021-10-05.
2-20	Process för att fastslå ersättning		Se ovan.
2-21	Årlig total ersättningsandel		Se ovan.
Strategi, policyer och praxis			
2-22	Uttalande om strategi för hållbar utveckling	Å3-4	
2-23	Policyåtaganden	6-7, 9	Försiktighetsprincipen tillämpas generellt, ingår i svensk miljölagstiftning.
2-24	Implementering av policyer		Implementering sker via hållbarhetsprogram 2021–2025 och övrigt hållbarhetsarbete som bedrivs i Region Jönköpings län. Även utbildningar i hållbar utveckling och rättighetsbaserat arbete.
2-25	Processer för att åtgärda negativ påverkan	6-10	Särskilda rutiner finns för att göra riskanalyser gällande betydande miljöaspekter samt att rapportera avsteg från rutiner, bristande lagefterlevnad och förbättringsförslag. Där ingår att bland annat att, i dialog med interna och externa intressenter, arbeta för att minska verksamhetens betydande miljöpåverkan samt hantera eventuella avvikelser.

Upplysning	Beskrivning	Sida	Utelämnad information/ kommentar
2-26	Mekanismer för att söka råd och väcka oro		<i>Om patienter upplever brister i vården kan man vända sig till t.ex. 1177, Inspektionen för vård och omsorg och patientnämnden. Visselblåsarfunktion finns från januari 2022. Regiondirektör och regionstyrelsen informeras löpande om beslut i visseblåsarärenden. Under 2023 har 7 anmälningar inkommit till Visselblåsarfunktionen. I övrigt finns rutiner för hantering av avvikesler och förbättringsförslag i mjällöledningssystemet.</i>
2-27	Lagefterlevnad		<i>Löpande dialog förs med våra tillsynsmyndigheter med syfte att förebygga böter och icke-monetära sanktioner. Avsteg: Systemstöd för att summera på en aggregerad nivå saknas.</i>
2-28	Medlemskap i organisationer	7	
Intressentengagemang			
2-29	Förhållningssätt till intressentengagemang	7-8	
2-30	Kollektivavtal		<i>100 procent omfattas av kollektivavtal.</i>
GRI 3: Upplysningar om väsentliga frågor (2021)			
3-1	Process för att fastslå väsentliga frågor	7-8	
3-2	Lista över väsentliga frågor	8-9	
3-3	Styrning av väsentliga frågor	6-7	<i>Se även hållbarhetsredovisningen i övrigt.</i>
GRI 201: EKONOMISKT RESULTAT (2016)			
201-1	Intäkter, kostnader och resultat	Å99-122	
201-3	Pensionsåtaganden		
GRI 301: Material (2016)			
301-1	Materialanvändning	30	<i>Uppföljning är begränsad till prioriterade förbrukningsartiklar. Viss annan uppföljning av materialanvändning finns, t.ex. A/B klassade byggmaterial, kemikalier, livsmedel.</i>
GRI 302: Energi (2016)			
302-1	Energianvändning inom organisationen	20-21	302-1
302-3	Energieffektivitet	20-21	
GRI 305: Utsläpp (2016)			
305-1	Direkta utsläpp av växthusgaser (scope 1)	18-20	
305-2	Indirekta utsläpp av växthusgaser (scope 2)	18-20	
305-3	Andra indirekta utsläpp av växthusgaser (scope 3)	18-20	
GRI 306: Avfall (2020)			
306-2	Avfall	31-32	

Upplysning	Beskrivning	Sida	Utelämnad information/ kommentar
GRI 308: Leverantörsbedömning avseende miljöförhållanden (2016)			
308-1	Nya leverantörer som screenas utifrån miljökriterier	26	
GRI 401: Anställningsförhållanden (2016)			
401-1	Nyrekrytering och personalomsättning	Å22-28	
GRI 403: Hälsa och säkerhet (2018)			
401-1	Nyrekrytering och personalomsättning	Å22-28	
403-2	Identifiering och utredning av risker i arbetsmiljön.	13-14 Å22-28	
403-3	Arbetsrelaterad hälsovård	13-14 Å22-28	
403-4	Involvering, konsultation och kommunikation med arbetstagare avseende arbetsmiljö	13-14 Å22-28	
403-5	Utbildning för arbetstagarna inom hälsa och säkerhet	13-14 Å22-28	
403-6	Främjande av arbetstagarnas hälsa	13-14 Å22-28	
403-7	Förebyggande åtgärder inom arbetsmiljö direkt kopplat till affärsrelationer	26	<i>Sociala/etiska krav ställs i relevanta upphandlingar. Uppförandekod för hållbara leveranskedjor med tillhörande kontraktsvillkor följs upp via nationell samverkan. Arbetsmiljörelaterade krav i tjänsteupphandlingar följs upp av område inköp under avtalsperioden.</i>
403-8	Arbetstagare som omfattas av ett ledningssystem för arbetsmiljö		<i>Alla medarbetare omfattas i enlighet med gällande arbetsmiljölagstiftning.</i>
GRI 405: Mångfald och jämställdhet (2016)			
405-1	Mångfald bland ledning och anställda	12	<i>Avsteg: för 2023 har vi valt att inte redovisa anställda uppdelat på personalgrupp. Löpande uppföljning finns i interna rapporter och uppföljning.</i>
405-2	Löneskillnader mellan kvinnor och män		<i>Enligt lagkrav genomförs en årlig lönekartläggning. Inga osakliga skillnader i lön mellan män och kvinnor har identifierats.</i>
GRI 406: Icke-diskriminering (2016)			
406-1	Antal incidenter avseende diskriminering och vidtagna åtgärder	12-16	<i>Avsteg: Utveckling av medarbetarenkäten pågår. I det arbetet utreds vilka möjligheter som finns att följa upp antal konstaterade incidenter på en aggregerad nivå. Om arbetsgivaren får information och kännedom om enskilda fall att det förekommer diskriminering, trakasserier eller repressalier, är det arbetsgivarens ansvar och skyldighet att agera, utreda frågan och så fort som möjligt vidta åtgärder för att förhindra att en liknande situation uppstår.</i>
GRI 414: Leverantörsbedömning avseende sociala förhållanden (2016)			
414-1	Nya leverantörer som screenas utifrån sociala/etiska kriterier	26	414-1

För ett bra liv i en attraktiv region.